Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, 9. julija 1936 Posamezna številka Din 1·50

STARA PRAVDA

Tednik za slovenska vprašanja

Leto I. Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Breg štev. 12 — Račun poštne hranilnice štev. 13.763 | Cena: letno Din 35, polletno Din 18, mesečno Din 3, inozemstvo: letno Din 70, polletno Din 35, mesečno Din 6. Štev. 8

Liberté, liberté chérie!
Svoboda, ljubljena svoboda!

Iz Marseljeze.

Pozdravljamo zavezniško Francijo!

Vsako leto 14. junija praznuje Francija svoj narodni praznik. Na ta dan je leta 1789. ljudstvo pariških predmestij napadlo, osvojilo in razrušilo Bastiljo — znak svojega trpljenja in sužnosti.

V bližini Pariza, v Versaju so zborovali zastopniki treh stanov — plemstva, duhovne gosposke in ostalega prebivalstva. Položaj Francije in francoskega ljudstva je bil obupen. Državne blagajne so bile izropane, v proračunu stalni primanjkljaji, korupcije na dvoru, na sodiščih in v uradih, razvrat in zapravljanje na eni strani, beda in propad na drugi strani. Med tem ko so najvišji dostojanstveniki mogli darovati kraljici biserne ovratnice, ki so stale milijone in milijone našega denarja, so se na drugi strani kupičili tisoči bednih po pariških predmestjih. Obrtniki, ki niso dobili mesta v cehih, z zemlje izgnani kmetje, delavci porajajoče se industrije in drugi bedniki, berači, ki jih je takrat bilo za štestino pariškega prebivalstva.

Država je bila razrvana na znotraj in je bila zato nemočna na zunaj.

Klic po reformah, izpremembah je odmeval po Franciji. In ko so se zbrali zastopniki treh stanov, so zastopniki tretjega stanu, to je onih, od katerih dela je živela vsa Francija, zahtevali, da se glasuje po glavah. Zastopniki tretjega stanu so predstavljali večino francoskega ljudstva in so bili v večini. Še v zadnjem trenutku pa je hotelo plemstvo in duhovna gosposka rešiti svoj izjemni položaj in je nasprotno hotela, da se glasuje po stanovih.

Plemstvo je računalo, da bo s pomočjo duhovščine vedno preglasovalo tretji stan. Toda tretji stan se ni več pogajal. Storil je prvi revolucionarni korak. „Nič več stanov, sedaj samo še ljudstvo, samo še ves narod!“ so izjavili zastopniki tretjega stanu, in so se proglasili za narodno skupščino. Potem ko so podprli tretji stan še podeželski župniki, je bila v skupščini zmaga dobljena. Narodna skupščina se je spremenila v ustavodajno.

Toda izgubljeno bi bilo vse delo izbranih zastopnikov, če ne bi bilo nad njim bedelo ljudstvo. Kralj ni hotel priznati sklepov narodnih zastopnikov, in je pripravljal državni udar. Od vseh strani je zbiral okrog Versaja in Pariza najemniške čete, nemške in švicarske čete proti svojemu ljudstvu. Na predmestja Pariza so strmela žrela topov iz Bastilje. Tudi to pot naj bi Bastilja izpolnila svojo nalogo — zamoriti vsak svoboden gib ljudstva.

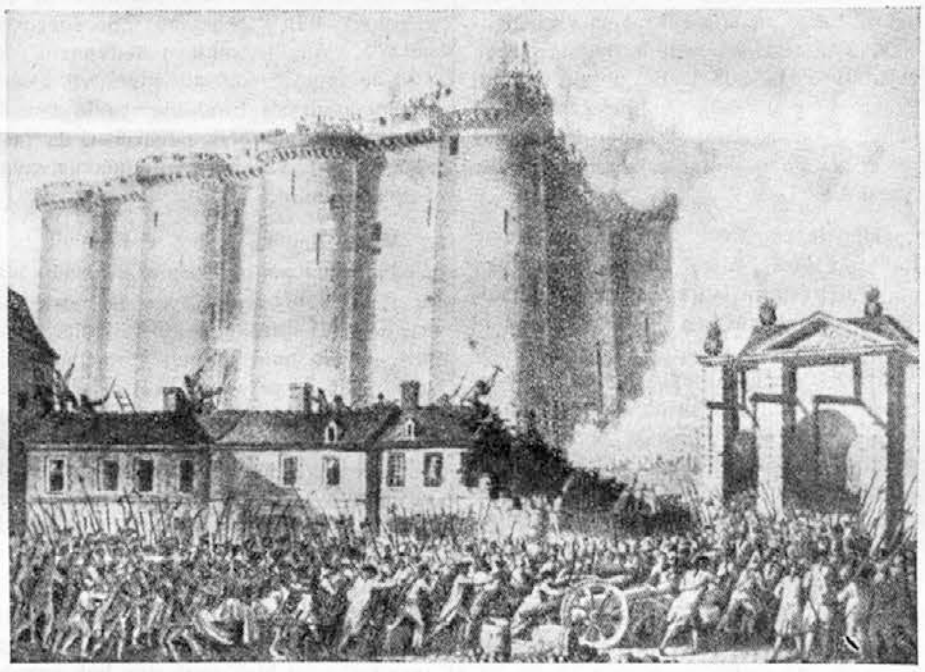

Dne 14. julija 1789 je pariško ljudstvo osvojilo in razrušilo Bastiljo — znak svojega trpljenja in suženjstva. Spomin na ta dan je narodni praznik Francije.

Bastilja je bila ogromna trdnjava — ječa sredi Pariza. Obdajali so jo jarki 8 metrov globoki in 26 metrov široki. Zidovi so še na vrhu bili debeli do 10 čevljev, na dnu pa so imeli do 30, 40 čevljev. Okovana in zamrežena je bila polna mrtvaških spominov na one, ki so se bojevali proti korupciji in nasilju in ki so pozabljeni izgnili v njenih temnicah. In tudi to pot naj bi Bastilja izpolnila svojo nalogo — zamoriti vsak svoboden gib ljudstva.

V ta Pariz, željan kruha in pravice, ki naj bi jih prinesle reforme, v ta Pariz, v katerem je tlak žarel in so bila tla kot podminirana, v ta Pariz, v katerem je že kuhal pod zemljo vulkan, je plaso navalili na Bastiljo in izvojevali prvo zmago revolucije. Padla je Bastilja in vlada se je udala ter priznala ustavodajno skupščino. Ljudstvo je v čudovitem in požrtvovalnem izbruhu svoje svete jeze podprlo svoje izvoljene zastopnike.

In prav to pariško ljudstvo, zasmehovano in prezirano, je na čelu ostalega francoskega ljudstva izbojevalo francosko revolucijo. Rešilo jo je, kljub temu da so se zarotili proti njej domači nasprotniki in vsa Evropa. To ljudstvo je z železno pestjo vzelo v roke vlado doma in je bruhalo na meje armado za armado. Ljudstvo je našlo svojo domovino in ljubljeno svobodo. In kje na zemlji je nila vest, da je kralj pognal ministra Neckerja. Minister Necker je hotel samo ravnotežje v proračunu in nič več. Hotel je odpraviti zajedalce in nič več. Ko je ljudstvo to izvedelo, je spoznalo, da vlada noče izboljšati njegovega položaja. In zadostoval je klic enega človeka — Camilleja Desmoulinsa: „K orožju, državljani!“, da se je sprožil plaz. Oborožilo se je skoro 50.000 ljudi. Čez dva dni ljudstvo, ki ne bi do zadnjega branilo svoje domovine in priborjene svobode?

Nobena nesreča ni izbrisala v francoskem ljudstvu spomina na zmage, katere je samo izbojevalo. Narodna himna — marseljeza, narodne barve, vse to je bilo rojeno iz revolucionarnega zagona francoskega ljudstva. Zvok narodne himne, plapolanje trobojnice je spominjalo in spominja vnuke onih obrtnikov, kmetov, delavcev, meščanov iz leta 1789: Naši očetje so prodrli Bastiljo in rešili Francijo!

To so dali slavni predniki Francije vsemu človeštvu: primer ljudskega boja za svobodo. In nikdar ne smemo pozabiti: Tudi slovenska narodna pomlad je črpala na vrelcu slavnih izročil francoske revolucije, tudi naše narodne barve so bile rojene iz tega žara.

In ko so se v zadnjem času vrnili nad Francijo težki časi, ali je čudno, da se je francosko ljudstvo spomnilo svojega boja? Francijo je ogrožal zunanji in notranji fašizem. Dvesto družin je imelo vso oblast in vso korist. Na mejah se je oboroževal tuji fašizem. Zato se je lansko leto na svoj narodni praznik zbralo pariško ljudstvo na ogromnem trgu, kjer je nekdaj stala Bastilja in sklenilo svojo ljudsko fronto, fronto proti vsem notranjim in zunanjim sovražnikom. Sklep ki ga je ponovilo ljudstvo vse Francije. Ta ljudska fronta je na zadnjih volitvah tudi zmagala in je že zmagovita pričela svoje delo. In kakor je takrat ljudstvo podprlo svoje zastopnike, tako je tudi sedaj pomagalo svoji vladi, vladi ljudske fronte. S strokovnim gibanjem, ki je poteklo v redu in veselju in ki ga je podprlo vse ljudstvo, so francoski delavci zlomili odpor dvesto družin in omogočili izvedbo novih zakonov.

Francosko ljudstvo ima slavno preteklost. Toda ta preteklost ni mrtva. V ljudski fronti je preteklost oživela, v ljudski fronti se kuje bodočnost. Pozdravljamo ob njenem prazniku zavezniško Francijo v prepričanju, da bo branila izročila svoje slavne revolucije ne samo doma, temveč po vsem svetu.

Dr. Joža Vilfan.

Iz notranje politike

Likvidirajmo JNS!

V preteklem tednu se je vršil v Belgradu kongres Jugoslovenske nacionalne stranke. Že dalj časa pred kongresom se je govorilo, da se pripravlja združenje in osredotočenje desnice. V tem smislu je kongres JNS res potekel. Njeni voditelji so napeli vse sile, da bi stranko tako preuredili, da bi bila sprejemljiva in vabljiva za vse nacionaliste.

Z vso silo je bilo na kongresu poudarjeno jugoslovensko narodno edinstvo. **Časopisi so to popolnoma pravilno tolmačili, da poudarjanje jugoslovenstva pomenja, da je program JNS uvedba zopetne diktature.** Naravno! Samo diktatura je skupen smoter vseh desničarskih, fašističnih in pofovskih skupin. Brez diktature so namreč nemogoče, ker z ljudsko voljo ne bodo nikdar prišle do oblasti.

Zunanji poudarek je diktatorska usmerjenost dobila s tem, da je bil za predsednika stranke izvoljen Peter Živković, nosilec šestojanuarskega režima. Bivši predsednik Uzunović je šel prisiljen v pokoj in je postal v tolažbo častni predsednik. Podpredsednika sta senator Banjanin in Jurij Demetrović, oba znana jugoslovena.

Mi poznamo JNS. **Državo je pritirala na rob propada. Kakor pravi nedeljski „Slovenec", je program državnega in narodnega edinstva, ki ga zastopa JNS** (samo ona?), **dinamit za našo državo.** Jasno, država, ki je nastala kot skupna država Slovencev, Hrvatov in Srbov, more obstati samo, če ti trije narodi z državno politiko soglašajo. Politika JNS pa je poglabljala nasprotja. Če bi se ona vrnila na oblast, bi to pomenjalo konec. **Narodno pa je njena vlada pomenjala uničevanje naše gospodarske in kulturne podlage.**

Življenjske važnosti za državo in slovenski narod je torej, da se ta stranka nikdar več ne vrne na oblast. V tem smo istega mnenja vsa slovenska opozicija in slovenski del JRZ.

Toda „Slovenec", ki na zgoraj opisani način označuje politiko JNS, se hkrati čudi, kako je mogoče, da so jeenesarji tako drzni, da se vračajo v politiko. Res nastane vprašanje: „Kako je mogoče, da lanske petomajske volitve niso dokončno strle JNS, in kako to, da Jevtić ni pokopal pod seboj tudi JNS?" Kakšno zmagoslavje je prevzelo takrat ljudstvo vseh treh narodov, kakšna politična volja je prešinjala množice!

Vendar so se že takrat oglašali glasovi, ki so svarili pred prehitrim veseljem. „Res je, jugofašizem je dobil hud udarec, toda dokončno še ni strt." Tako so govoriti ti glasovi; in, kakor vidimo, so imeli prav. Danes se JNS reorganizira in hoče postati matica jugoslovenskega fašizma, željnega nove diktature.

Kakšen je danes položaj v Franciji? Zopet moramo citirati „Slovenca", seveda ne njegovega izvedenca za levičarstvo (tako ga je nazvala „Delavska pravica"), ki je drugače tako zgovoren, ki pa vprašan po svoji vesti in srcu trmoglavo molči. Mislimo na članek „Cerkev in socialni program Ljudske fronte v Franciji". **V ostrem spopadu med ljudstvom in dvestotimi družinami, ki so monopolizirale za se vse plodove francoske zemlje in francoskega dela, ni mogel nihče stati v sredi. Tudi francoski katoličani niso hoteli, „da bi direktno ali indirektno podpirali socialno in politično reakcijo" in so po ustih kardinala Verdierja, svojega cerkvenega poglavarja, odobrili socialni program Ljudske fronte.** Kako naj bi se tudi katoličani izrekli za „tiste desničarske organizacije, ki so ščuvale h kontrarevoluciji reakcije"?!

Pridejo položaji v zgodovini vsakega naroda, ko se je treba jasno in nedvoumno odločiti med reakcijo in ljudstvom, ki vedno ljubi napredek in svobodo. — To dokazuje tudi sedanje zbiranje desnice, katero napoveduje kongres JNS. Ne varajmo se!

Pri presojanju sedanjega političnega položaja pri nas, moramo vedno imeti pred očmi, da je Jevtićev režim, ta zadnja oblika jeenesarske strahovlade, padel radi odpora ljudskih množic. Ljudstvo ni hotelo in ni hotelo več diktature, ni hotelo več JNS! Ljudstvo je hotelo hitro in popolno likvidacijo diktature in z njo likvidacijo JNS. Vlada, ki je prišla za Jevtićem, je torej od ljudstva dobila **imperativni mandat, da likvidira JNS!**

Katera pa je najkrajša pot k likvidaciji JNS? **Najkrajša pot do likvidacije JNS je odprava vseh ostankov jeenesarskih režimov, je odprava vseh zakonov, katere je JNS vstvarila za svoje potrebe** in ki bodo vedno, dokler bodo veljali, razširjali kal jeenesarske gnilobe. Vlada se je tega tudi zavedala in je obljubila odpravo vseh diktatorskih zakonov. To obljubo je dala pred enim letom in je tudi dobila vsa potrebna pooblastila. **Drjv.**

(Radi pomanjkanja prostora prinašamo notranjo politiko tudi na sedmi strani.)

Dopisujte v »Staro pravdo«! »Stara pravda« naj bo izraz pred vsem tega, kar mislijo in čutijo njeni naročniki in bralci. Zato dopisujte vanjo! Poročajte o vsem, kar se dogaja pri Vas in kar vidite okoli sebe. Pišite o političnem življenju v svoji občini, o njenih gospodarskih težavah, pa tudi o vseh važnejših dogodkih.

Politika po svetu

Italija je bila gotovo presenečena, ko se z zasedbo Abesinije in odpotovanjem abesinskega cesarja njen položaj ni tako izboljšal, kot je to nedvomno pričakovala. Omajala se je fronta držav, ki so izvajale proti Italiji sankcije — ne more pa doseči priznanja, da je Abesinije konec in da je postala enkrat za vselej gospodar zesedene zemlje najstarejšega cesarstva. Haile Selasije potuje in roti svet naj ne dopusti, da bi država, ki je pogazila mednarodne zakone, prejela zato še plačilo v obliki priznanja zasedbe Abesinije.

Tiho je bilo več tednov potem, ko je Italija v Adis Abebi postavila svojega podkralja in mu izbrala vlado iz odpadlih abesinskih knezov. Ni bilo čuti, da bi v Abesiniji mirno delo italijanskih kolonizatorjev motil kak upor in nemir. Sedaj pa so zopet pričele prihajati vesti, da je dežela nemirna. Angleški opozicionalni poslanci so vprašali vlado, kaj misli ukreniti z ozirom na to, da se je v Gore sestavila neodvisna abesinska vlada? Ali jo je Anglija pripravljena podpreti z orožjem in denarjem?

Angleško brodovje noče iz Sredozemskega morja, kakor je pričakovala Italija. Italijo še vedno vznemirja izjava angleškega zunanjega ministra, da ukinjenje sankcij proti Italiji ne pomeni tudi ukinjenja sporazuma, ki ga je Anglija sklenila s Francijo, Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo. Ta sporazum je obvezal te države, da dajo angleški mornarici na razpolago svoja pristanišča za slučaj spopada med Anglijo in Italijo radi sankcij. Anglija hoče še vnaprej obdržati v Sredozemlju večje brodovje, kot ga ima katerakoli druga država v tem kraju Evrope. Anglija pravi, da nevarnost v Sredozemlju z ukinitvijo sankcij še ni minila. Stara lastnost Angležev je previdnost. Lepe besede ne bodo premaknile angleških ladij izpred italijanskih vrat.

Spor med Anglijo in Italijo z ukinjenjem sankcij ni končan. Italija očita Angliji, da gre njena politika za tem, da Italijo pusti brez vseh zaveznikov samo v Sredozemskem morju. Anglija v evropskem delu nikjer ni tako ogrožena od fašizma kot ravno na svoji poti od Gibraltarja do Sueza in v Rdečem morju. Zato je poiskala zaveznikov pri vseh državah, ki leže ob Sredozemlju. To Italijo silno vznemirja. „Če se bo zrušil mir", pravi Italija, „bo tega kriva Anglija, ki nas ogroža in obkroža s svojimi sporazumi. Mi se moramo pripraviti za najhujšo obrambo". Anglija vabi Italijo naj se tudi ona priključi in naj vse države ob tem morju skupno sklenejo pogodbo, ki naj zagotovi mir, takozvani „Sredozemski pakt"... Anglija zahteva nedvomnih dejanj ne samo časopisnih zagotovil. Dotlej pa bo angleško brodovje ostalo tam in zaenkrat je največja **nevarnost, da fašizem rahlo stavbo miru izpodmakne ravno v Sredozemlju.**

Vlada ljudske fronte v Franciji je v mednarodno politiko prinesla mnogo jasnosti. Ni nobenega dvoma, da mora vlada, ki vodi ljudsko politiko doma, okrepiti ljudsko politiko tudi v mednarodnih odnošajih. Že iz izjave, ki jo je francoska vlada dala svojim poslancem se jasno vidi, da bo nova vlada okrepila sklenjenost demokratičnih držav, ki se morajo združiti v skupno obrambo miru proti fašimu. Nedvomno bo nova ljudska vlada Francije omogočila bolj enotno skupno nastopanje Anglije in Francije. Omogočila pa bo tudi bolj prijateljske odnošaje med ostalimi zavezniškimi državami, katere fašistični blok vsak dan bolj ogroža. Po prvih tednih vladanja se nova aktivnost francoske vlade opaža tudi že v mednarodni politiki.

Neguš je govoril v Ženevi. 1. junija je predsednik zasedanja belgijski ministrski predsednik Van Zeeland prečital noto italijanske vlada, kjer zahteva, da DN prizna pripadnost Abesinije Italiji. Proti priznanju je govoril argentinski poslanik. Za njim je stopil na tribuno abesinski cesar in v amharščini izpregovoril te besede: „Jaz, Haile Selasije, cesar Abesinije, iščem pomoč za svoj narod, kateremu se je zgodila krivica! To pomoč iščem na osnovi obljub, ki mi jih je dalo 50 držav." Cesar je povedal, da mu je bila odbita finančna pomoč, za katero je prosil, prav tako uporabljanje železnice Džibuti—Adis Abeba, ki je sedaj dana na razpolago Italiji. **Cesar je** razložil, da so Italijani uporabljali strupene pline in **vprašal ali je Društvo narodov sploh napravilo nekaj stvarnega v obrambo Abesinije?** „Kaj ste naredili za Abesinijo? Kakšen odgovor naj prinesem svojemu narodu?"

Blumov govor v Ženevi in ves nastop francoske delegacije v Društvu narodov je že sam po sebi razbil prorokovanje, da bo nova francoska vlada radi zaposlenosti doma, postala v mednarodni politiki samo sila druge vrste. Blum je jasno poudaril, da notranje delo prav v ničemer ne slabi njenega nastopanja v zunanji politiki. Poudaril je hotenje Francije, da hoče čuvati mir za vsako ceno. Ne mara pa tudi nič popuščati, če bi rušilci miru s kakršnimkoli dejanjem postavljali demokratično skupnost držav pred nova presenečenja. **Francoski narod hoče z vsemi narodi nedeljiv mir.** Hoče mir z vsemi narodi, naj bodo njih vlade in principi vladanja kakršnikoli. Toda to ne pomeni, da je treba čakati, kaj se zgodi. **Treba je aktivno delati, da se rušilec miru onemogoči.** Francija hoče med drugim tudi poseči v sporna vprašanja Podonavja in Avstrijo približati državam Male zveze. Hoče ponovno oživiti delo, ki ga je za pomirjenje nasprotstev podonavskih držav pričel že češkoslovaški ministrski predsednik Hodža.

Pri Društvu narodov je jasna linija francoske delegacije vzpostavila novo pomirjenje. Neutralne države Švica, Danska, Norveška, Švedska in nekatere druge manjše države so hotele izstopiti iz Društva narodov radi reform, ki so se pripravljale in ki bi imele za daljšo dobo kot posledico še večjo nejasnost mednarodnega položaja. Toda Blum je izjavil, „da Francija ne želi nikake akademične in pavšalne revizije pakta Društva narodov in jo odklanja. Francoska vlada hoče novo praktično tolmačenje določil DN — hoče določil, kako naj se določila izvajajo. Francija hoče okrepitve DN". Francija bo stavila svoje predloge, ki bodo točno določili, kdo mora nastopiti in s kakšnimi sredstvi morajo nastopiti države, ako bi kdo prekršil pogodbe mednarodnega prava.

„Vse miroljubne države se morajo združiti" je govril L. Blum pred DN. „Države, katere so se obvezale, da ena za drugo branijo mir, **morajo to svojo voljo pokazati do konca in morajo biti pripravljene, da sklenejo pričeti z vojsko, ako bi bilo potrebno. Potrebno je računati tudi z vojsko, ako hočemo ohraniti mir. Izjavljam brez obotavljanja, da se mora riskiranje vojske brez pridržkov in odločno** vzeti v poštev, če gre za ohranitev miru". Podobne besede je izgovoril tudi angleški lord Cecil. Če fašistične države groze z vojno, so demokratične države prisiljene, da povedo, da se bodo branile z orožjem.

Avstrija s Habsburžani povzroča vedno nove težave. Ob zadnjem zasedanju v Ženevi so povabili kanclerja Sušnika, da pride v Ženevo na razgovor z angleškim in francoskim zunanjim ministrom. Dr. Sušnik se ni odzval, češ, da je prezaposlen radi neodložljivih del v parlamentu. Francoski časopisi so edini v tem, da hoče Avstrija kot zaveznica Madjarske in Italije izvajati pritisk na hitro ukinjenje sankcij, ki so bile medtem ukinjene za 10. julij 1936. Ugleda Avstrije to zavlačevanje glede razčiščenja habsburškega vprašanja pri velesilah ne bo dvignilo. Stalno izgovarjanje, da „povratek Habsburžanov še ni pereče vprašanje", že vsem preseda in ne prinaša v splošno vznemirjenost nikakega pomirjenja. Države Male zveze (Češkoslovaška Jugoslavija, Rumunija) so že pred tedni sklenile, da bodo brez nadaljnih razgovorov smatrale ponovno postavitev Habsburžanov na avstrijski prestol za **sovražno dejanje** in temu primerno tudi ravnale. Avstrija hoče proti svojim sosedom iskati zaveznikov v Rimu, Londonu, Berlinu in tudi v Parizu. Zato jim je na Dunaju sedanja francoska vlada jako nedobrodošla...

Listi pišejo:

»Slovenija«
3. julija 1936.

„...Zato pa je (Anton Martin Slomšek) sovražil vsako odpadništvo ter je s posebno pridigo nastopil proti nemškutarjem svojega časa z ostro besedo, vredno ponatiska: „Kaj mi hočete dati in jaz vam ga izdam? tako je govoril Judež Iškarijot krvoželjnim sovražnikom Kristusovim... Kaj nam hočete dati in vam hočemo prodati svoj narod, svoj materni jezik in vse narodno blago? tako govorijo naši nemškutarji, svojega naroda zatajevavci, po nemški strani Nemcem, po ogerski madjaroni Madjarom, lahoni po laški strani Italijanom. Trideset srebrnikov ravno ne iščejo, zadosti jim je nekoliko pohvale, nekaj posvetne časti, pa tudi časnega dobička prazna obljuba, da taki mešetarji svoj rod z veseljem zatajijo in potujščini izdajo, kakor nas Slovence stoletna žalostna izkušnja uči. Ni se potemtakem čuditi, da ubogo slovenščino od vseh krajev pokončevalna povodenj zaliva ter našo slavo povaluje in blati tako, da se je lastni otroci sramujejo in svojo narodnost toliko grdo zaničujejo, da se že stranskim prijatlom usmili. Jeli bi rodoljub te britke usode ne omiloval?... Ne bodi vas sram, da ste Slovenci! To naj bo naša čast in naj nas naši sosedje le zaničujejo, oni ne vedo, kaj delajo!...

»Slovenska zemlja«
30. junija 1936.

...Ne dati nam svobodne besede, a vendar očitati, da nimamo „resnega in stvarnega" programa, kako se pravi takšnemu ravnanju pri poštenih ljudeh?... Kako da ostajajo na vodilnih položajih še nekateri nasprotniki naše državljanske in narodne svobode; da še vedno Slovenija veliko preveč plačuje, a silno malo dobiva nazaj, da je politična svoboda omejena itd. Morebiti bi kdo ugovarjal, da ne gre tako hitro zaradi zaprek. Resnica je to. A zakaj ne gre? Zato, ker je ostala osnova stara, na trhlo podlago pa ne moremo zidati trdne stavbe. Napravite najprej soliden temelj, potem zavihajte rokave za podrobno delo. Drugače lahko to in ono popravite, toda nekega dne se podere vse, tem bolj, ker pri državni stavbi manjka tretji steber: Hrvatje. Ne hodimo po izvoženi poti prednikov, ki vodi v zagato, iz katere ni izhoda, ampak samo umik. Doslejšnje izkušnje nam to dokazujejo. Dajmo ljudstvu pravo svobodo, da vidimo, kdo gre s kom...

»Delavska pravica«
3. julija 1936.

„...V več državah, kjer demokracija ni postala že zgolj prazna beseda ali pa krinka za brezplodno strankarjenje, se stranke delovnega ljudstva združujejo, da bi si pridobile zadosten vpliv, da pomagajo meščanstvu v zaslužen pokoj in da dajo ljudstvu novo socialno zakonodajo. Ni ga danes več nobenega, ki bi ne priznaval nujne potrebe po novem redu, toda nov socialni red ne bo prišel po brezplodnem tehtanju raznih programov, temveč le tako, da bo delovno ljudstvo nastopilo združeno v konkretnih vprašanjih in še v okviru obstoječih zakonov skušalo uveljaviti svoje politične in socialne pravice...

»Ljudski glas«
1. julija 1936.

„Vsi Slovenci, Hrvatje in Srbi smo torej enih misli, da varujemo skupno svoje zunanje meje. Le v okviru teh mej si hočemo urediti čim svobodnejše življenje, da bo vsak narod, da bo vsaka pokrajina lahko svobodno dihala. To bo v korist tako posameznim pokrajinam kakor celoti.

Vsi Slovenci, Hrvatje in Srbi smo edini v tem, da naj ljudstvo samo odloča o svoji usodi, da mora vladati ljudska volja, to je demokracija. In če smo edini v teh točkah, kaj še more ovirati sporazumno, pa čeprav federativno ureditev države?

Francoski kmet pred revolucijo

Neznatna peščica je mogla biti zadovoljna z razmerami, kakršne so vladale v predrevolucijski Franciji. Polmilijona, morda nekaj več. Ogromna večina naroda pa je pod njimi težko trpela. Najhujše pa se je godilo, ne prvikrat in ne zadnjikrat, kmetu. V kakšnih razmerah je živel francoski kmet pred revolucijo?

Skoro vsa družba je živela od kmeta.

Izredno veliko je bilo v takratni Franciji število onih, ki so bili davkov oproščeni. Toda to niso bili najsiromašnejši. Nasprotno! Najbogatejši so zbirali in kupičili ogromna premoženja, ne da bi prispevali dinarja k državnim potrebam. Najbogatejši so celo dobivali razne podpore in nagrade iz državne blagajne.

Kmet pa je moral plačevati davke, davke, davke. Povprečno polovico čistega dohodka je kmet odrajtoval na davkih, v posameznih primerih pa je plačal tudi do 70%. Davke so kruto izterjevali. Ohranjene so besede enega takratnih uradnikov, ki se niso strašili lakote kmetov. Neki Foulon je rekel: „Če ljudstvo strada, naj žre travo. Potrpite! Ko bom jaz minister, jim bom dal jesti sena: moji konji ga tudi jedo!"

Poleg davkov pa je kmet moral dajati še razne graščinske dajatve (desetine itd.), predvsem kmečki sinovi so morali v vojsko, kmetje so morali delati kuluk za vojsko, dajati priprego in stan vojski.

Huda nadloga — lov gospode.

Polovico ali še več je kmet dajal od svojega pridelka. Toda s kakšno muko je prideloval! Lov je bila najhujša nadloga. Lov je bila posebna pravica pridržana gospodi. In kmet se ni smel braniti pred divjačino. Kdor bi bil pobil zajca ali goloba, je smel biti pobit na mestu. L. 1762. je bilo kmetom posebej prepovedano, ograjevati svoja polja in vrtove v bližini kraljevih lovišč. Da bi pa kmetje ne motili valečih jerebic, pa ni smel nihče stopiti na polja od 1. maja do 24. junija! V nekaterih primerih so kmetje morali v bližini lovišč gojiti samo tiste rastline, katere ljubi divjad.

Največji lovec je bil kralj. Bil je tako strasten lovec, da na dan, ko je padla Bastilja, ni imel drugega napisati v dnevnik kakor: „Danes pa ni bilo lova!" Njegova lovišča v bližini Pariza pa so povzročala tako škodo, „kakor bi jo bilo napravilo nastanjenje enajstih sovražnih kavalerijskih regimentov".

Kar je rešil pred divjadjo, pa je mnogokrat kmet izgubil, ko so njegovi pridelki ležali na njivi in čakali uradnika, ki naj jih bi preštel in določil davek. In potem so pridelki morali biti shranjeni oziroma predelani v gospodovih napravah. Za kar je bilo treba znova plačati. Vino je moralo biti shranjeno v gospodovih kleteh, žito mleto v gospodovem mlinu, kruh pečen v gospodovi pekariji. Celo preprosti ročni mlin je bil posebna pravica, za katero je bilo treba drago plačevati.

In kmetovo gospodarstvo je propadalo.

Kmetu niso jemali samo tega, kar bi bili smeli po črki zakona, temveč vse, kar so mogli. Tako si kmet večkrat ni mogel drugače pomagati in se je delal še bolj revnega, kakor je bil. Zanemarjal je hišo, zanemarjal je živino in orodje, zanemarjal je polja. Dobro je vedel, da ga bodo z davki samo še bolj pritisnili, če bo polje dobro obdelal. Mnogokrat pa tudi ni mogel napredno gospodariti, tudi če bi bil hotel. Novih rastlin kakor krompirja in detelje sploh ni smel gojiti. Na te rastline namreč ni bila določena desetina in ga je zato graščak silil, da prideluje samo stare rastline, za katere je bilo treba dajati desetino.

Kadar je potem prišla slaba letina, je zmanjkalo vse zaloge. Kmet na pomlad ni imel kaj posejati.

Pričel je beg z zemlje.

Ker kmet ni mogel več živeti na svoji zemlji, je pričel v vedno večjem številu zapuščati zemljo. Tik pred revolucijo je bila že tretjina rodovitne zemlje, t. j. 9 milijonov hektarov, zapuščene, v nekaterih pokrajinah pa sta bili pusti kar dve tretjini. Na one, ki pa so ostali, pa so hujše pritiskali davki. Kljub temu, da se je število kmečkega prebivalstva manjšalo od leta do leta, je vsota davkov, ki so jih plačali kmetje, tudi od leta do leta naraščala.

Kmetje so bežali v mesta ali v vojsko. Ogromno so pa naraščale tudi vrste beračev in vagabundov. L. 1764. so določili kazen za beračenje na tri leta ječe, l 1727. pa je bilo kljub temu 1,200.000 beračev. Vse povsod so ropale roparske tolpe.

Toda pričeli so tudi upori.

Kmetje, ki so ostali doma in niso hoteli zapustiti svoje zemlje, so se pričeli upirati. Vedno bolj so uradniki, ki so izterjevali davke, naleteli na odpor. Lahko pa je bilo zatirati posamezne upore, omejene na vasi ali k večjemu na pokrajino.

Padec Bastilje je bil znak za splošen upor. Vsaka vas je navalila na svojo graščino, jo zavzela in zažgala. Po vsej Franciji so goreči gradovi oznanjali, da se širi vest, da je vstalo pariško ljudstvo in dalo vzgled vsem zatiranim in izrabljanim.

Konec je bil z vsemi izjemnimi pravicami, katere je imelo plemstvo in Cerkev nad kmetom. Sam je postal lastnik plodov svojega dela in svoje zemlje. Pričela je delitev veleposestniške zemlje. Vsa posestva Cerkve in posestva onih, ki so prebegnili k sovražniku, so bila zaplenjena in potem po nizki ceni prodana kmetom.

Francoski kmet ni nikoli pozabil, da dolguje zemljo revoluciji. Ostal je kljub včasih nasprotujočim se interesom zvest zaveznik pariškega ljudstva in je ob njegovi strani zvesto branil svojo zemljo in državo.

Od tedna do tedna

Stoletnico rojstva Josipa Stritarja, slovenskega pesnika, pisatelja in kritika, so na svečan način proslavili v Velikih Laščah in v Podsmreki, Stritarjevem rojstnem kraju.

V Podsmreki je bila vzidana spominska plošča, ki jo je napravil Franc Gorše. Do 4000 ljudi se je udeležilo proslave. Med govorniki omenimo prof. Dolenca in novinarja Terseglava. Za Slovensko Matico je govoril dr. Lončar. Na proslavi so plapolale tudi narodne trobojnice.

V Šentvidu pri Ljubljani pa je imela svoj praznik katoliška prosveta. Praznovali so sedemdesetletnico tamkajšnje čitalnice, katero je ustanovil Blaž Potočnik, eden slovenskih buditeljev. S proslavo je bil združen prosvetni tabor. Misel, kateri je veljala proslava, je povedal g. Erjavec. „Vladaj Kristus Kralj srečnemu in svobodnemu slovenskemu narodu v okviru demokratične Jugoslavije!" Prof. Capuder pa je ugotovil, da „Katoliška prosveta pri nas zopet slavi triumfe!" Tudi na tej proslavi je bilo mnogo narodnih trobojnic.

Hkrati je bila odprta tudi razstava šentviških obrtnikov. Pri tem je bil navzoč ban, ki je govoril o junaškem boju slovenskih obrtnikov s krizo. Nastopil je proti mnogim iz današnje mladine, ki se ne upajo začeti samostojnega poklica in raje beže v državne in banovinske službe. (Tak naval mladine v javne službe pa prihaja odtod, ker ima le malokateri toliko kapitala, da bi mogel pričeti na svojo roko.)

Načrti za vseučiliško knjižnico so sedaj končno potrjeni. Stroški so proračunani na 6,618.000 Din. S tem je nagrajen boj slovenske univerzitetne mladine, ki je pred tremi leti postavila zahtevo, da mora država zgraditi slovenski univerzi knjižnico.

Veliko stavbo za moderno umetnost dobi Ljubljana. Zemljišče bo dala banovina, stroške zidave, tri milijone dinarjev pa bo nosila **zasebna darežljivost.** Plemenite žrtve posameznikov vzdržujejo danes slovensko kulturo.

Hrvati so sklenili, da bodo od sedaj praznovali dan sv. Cirila in Metoda kot praznik hrvaške narodne prosvete. V posebnem oklicu, katerega je podpisal tudi dr. Maček, poudarjajo Hrvatje pomen, katerega je imelo delo svetih bratov za njihov narod. Od Rima sta izbojevala pravico, da so smeli Hrvatje uporabljati narodni jezik in svojo pisavo, glagolico, v cerkvi. To je zgodaj razvilo pri Hrvatih narodno zavest.

Kmetska samopomoč

Občni zbor hrvaške „Gospodarske Sloge".

Preteklo je leto odkar je bila ustanovljena „Gospodarska Sloga". Zato je imela 28. junija svoj občni zbor, katerega se je udeležil tudi dr. Maček.

Organizacija. Sloga se je organizirala v stotinah krajev. Ima 4000 poverjenikov in 100.000 članov. Zaupniki „Sloge" delujejo brezplačno. Na občnem zboru je bilo podčrtano, da bi se moralo na sestankih „Sloge" razpravljati o stvareh, ki se tičejo predvsem vasi, kakor so: urejevanje kanalizacije, sejmišč, mostov, pomoč revežem. — „Sloga" se ne briga samo za zadrugarje, ampak za vse kmete.

Delo „Sloge". V začetku, ko so bili člani „Sloge" večinoma še Zagrebčani, je nudila:

1.) **Socialno pomoč** nezaposlenim delavcem in osebam, ki so prišle v mesto iskat dela ter svojcem narodnih žrtev, skupno v znesku **79.654 Din.**

2.) Ustanovila je **kuhinjo za brezposelne,** ki je v 3 in pol mesečnem poslovanju razdelila 17.865 kosil, prispevala v denarju za kuhinjo 21.032 Din.

3.) „Sloga" je ustanovila **posvetovalne odbore strokovnjakov** za živinorejo, mlekarstvo, mezde, trošarine, sadje, volno, ribarstvo. Iz teh odborov se bo sedaj sestavil Zavod za proučevanje kmetskega in narodnega gospodartsva sploh.

4.) **Pomoč pasivnim krajem.** 1935. leta so bili v zelo slabem položaju Hrvatsko Primorje, zapadni deli Bosne in Hercegovine ter otoki. „Sloga" je zbrala za te kraje 94 vagonov hrane. 60 vagonov je kupila še posebej iz fonda dr. Mačka, v katerega prispevajo Ameriški Hrvati.

Glavni poudarek je zadnje čase ležal na **gibanju za dvig cene rogati živini in blagu sploh,** ki je kmetom prineslo 3,710.000 Din dobička ter **gibanje za znižanje trošarin,** ki je prineslo 850.000 Din dobička. Poljedelske mezde so bile povišane za 50%.

Kako je s kmečkimi dolgovi?

Vzroki zadolžitve in potreba po novih kreditih.

Res je marsikdo naredil dolgove lahkomiselno, marsikdo pa je nakupil za tuj denar zemljo, ki je ni nujno potreboval. V splošnem pa so vzroki za dolgove globlji in v naših razmerah za večino slovenskega kmečkega ljudstva nujni in opravičljivi. Prav tako nujno pa jih večina v naših razmerah ne more urediti. Naši ljudje nimajo dovolj zemlje, da bi jim rodila dovolj kruha, izven doma pa ne najdejo dela, ne morejo vsi v tujino in v mesta v industrijo. — Kmet, kolikor je imel prodati, nikoli ni pošteno iztržil, kupiti pa je vedno moral drago za gotov denar ali na up. Pri večini ni kaj prodati; visokim dajatvam je vedno moral in mora zadostiti.

Ne gre za one, ki so se zadolžili, ko so prikupili zemlje, gre za tisoče zadolženih in nezadolženih slovenskih kmečkih gospodarstev, ki danes hirajo in so na koncu. Za vsakdanje potrebe (za vžigalice, sol, obleko itd.) rabijo kreditov, ker večina niti za najnujnejše nima ničesar prodati. Dvig cen pomaga le tam, kjer je kaj prodati.

Uredba za uredbo

si sledi. Nobena vprašanja kmečkih dolgov ne uredi, vsaka ga samo odgodi do prihodnje uredbe. Praktično se izkaže vsaka kot nezadostna in nemočna, to pa zato, ker to vprašanje ni osamljeno, marveč je zvezano z ostalimi našimi perečimi vprašanji. Ureditev kmečkih dolgov n. pr. potiska v ospredje tudi dolgove vseh ostalih stanov. — To pa je tudi stališče bank, ki jim odplačilni odlok služi, za to, da s kmečko zaščito zakrivajo svojo zavoženo denarno politiko. Banke tako tudi pridobe na času, da se ojačijo, dočim zadolženo in nezadolženo kmečko gospodarstvo iz dneva v dan v pomanjkanju nujno potrebnega kredita propada.

Napačno stališče.

Kdor pravi, da je gornje vprašanje rešiti tako, da bo volk sit in koza cela — in s tem hočejo mnogi opravičevati dosedanje in bodoče uredbe —, ta je vprašanje postavil napačno, ali hote ali nehote. Kdor hoče v takem perečem notranjem nasprotju zadovoljiti oba, ta v resnici zadovolji močnejšega, to je onega, ki vodi gospodarsko življenje. Za kmečko ljudstvo to ni tolažljivo.

Mnogo je govora o tem, ali naj ostane splošna zaščita ali pa naj se vpelje posamezna (osebna, individualna). Katera je boljša? Za ljudstvo pa se nujno vsili vprašanje: Ali in kje mi je zagotovljeno v današnjem gospodarskem življenju da bo vprašanje reševano po vidikih malega delovnega človeka?

Kje smo torej?

Pred novo uredbo smo. Ali bo boljša od prejšnje? Ali je izdajatelj zavzel tudi jasno stališče? Koristi bank narekujejo načelo: volk sit koza cela, da ustvarijo pred vlagatelji videz njih zaščite. Posebno to velja za male kmečke vlagatelje. To zveni tako: Banka, kapital ščiti malega vlagatelja, o katerem še danes molče, koliko vlog jim je zaupal.

Ako je novo uredbo vodilo gornje naziranje, potem si za koristi ljudstva ne obetajmo mnogo od nje. Le če se je izdajatelj jasno in odločno postavil na stališče, da se ima vprašanje kmečkih dolgov in s tem v zvezi druga pereča vprašanja sedanjosti rešiti zgolj v okviru ljudstva in v korist celotnega ljudstva brez vpliva bank, le tedaj je lahko to pot k izboljšanju razmer najširših plasti slovenskega ljudstva.

Po tem vidiku bomo sprejeli novo uredbo o zaščiti kmeta.

J. K.
(Konec.)

VSE NAROČNIKE OPOZARJAMO, da bomo nehali pošiljati list tistim, ki ga v najkrajšem času ne bodo plačali ali pa naročili z dopisnico.

Smrt kosi med rudarji

Obupni položaj slovenskih rudarjev, ki umirajo od gladu, je slovenski javnosti dobro znan. Manj znane so številke o smrtnih nesrečah med rudarji in o nesrečah, ki imajo za posledico delanezmožnost. Kadar se v kakem rudniku na jugu države zgodi nesreča, ki zahteva 100 do 200 rudarskih življenj (Kakanj), se javnost zgrozi. Po nekaj dneh pa zanimanje za razmere v naših rudnikih spet zamre.

Vendar pa so razmere v rudnikih širom države za rudarje — katastrofalne. To nam dokazujejo sledeče številke o žrtvah rudniških nesreč. **Od l. 1925. do l. 1934. je v rudnikih v Jugoslaviji izgubilo življenje 651 rudarjev, 3469 rudarjev jih je bilo težko, 43.624 lažje poškodovanih.** Na področjih posameznih Glavnih Bratovskih skladnic je bilo smrtnih žrtev: v Sloveniji 140, v Hrvatski 77, v Bosni 241, v Srbiji 193; težkih poškodb: v Sloveniji 576, v Hrvatski 386, v Bosni 508, v Srbiji 655; lažjih poškodb: v Sloveniji 17.682, v Hrvatski 2805, v Bosni 14.900, v Srbiji 10.171. Za vse te nesreče je bilo tekom 10 let izplačanih 63 milijonov Din rente. (Na področju ljubljanske Bratovske skladnice Din 22,773.000.)

Samo v letu 1934. je izgubilo pri delu življenje 179 rudarjev, 320 jih je bilo težje poškodovanih, lažje pa 4901 rudar. L. 1935. je bilo samo na področju ljubljanske bratovske skladnice 512 lažjih. 130 težkih in 4 smrtne nesreče.

Vzroki teh tako katastrofalno številnih nesreč v rudnikih pri nas so, kakor je ugotovila anketa rudarjev, ki se je začetkom letošnjega leta vršila v Belgradu, sledeči:

Velika brezposelnost, ki vlada med rudarji, strah pred vedno pretečimi redukcijami in nizke mezde silijo rudarje, da vedno več producirajo, pri tem pa zanemarjajo lastno varnost. Čas, ki ga uporabijo za varnostne mere, ne dobijo plačan, zato porabijo v te namene čim manj časa.

Ta pritisk, ki ga podjetja posredno izvajajo na rudarje glede njihove življenske varnosti, ima za posledico, da je n. pr. v bosanskih rudnikih v l. 1925. do 1934. poskočilo število zaposlenih rudarjev za 20% (od 8900 na 10.900), dočim je število smrtnih nesreč poskočilo za 400% (od 4 na 16). Na področju ljubljanske bratovske skladnice se je v zadnjih letih rudarske krize število nesreč v rudnikih podvojilo, kljub temu da se je število zaposlenih rudarjev za polovico zmanjšalo. To nazorno kaže, da podjetja v Sloveniji prevaljujejo delo, ki bi ga mogli opraviti nezaposleni in stradajoči rudarji, na tistih par tisoč rudarjev, ki jih še periodično zaposljujejo. Ti opravljajo večje število rudarjev. Podjetja pa na ta način prihranijo na mezdah in tako večajo profite tudi med krizo, na katero se sicer pri redukcijah in praznovanjih vedno izgovarjajo.

Drugi, nič manj pogosti vzrok, zlasti velikih nesreč v rudnikih na jugu države, je pomanjkanje vsakih varnostnih naprav v rudnikih. Podjetja se ne brigajo za zadostno zračenje v rudnikih, za varnostne naprave, za varnostne mere pred železnicami in stroji v rovih. Glavno načelo rudniških podjetij pri tem je: Varčevati pri vsem, kar bi lahko obremenilo produkcijo.

Rudarska anketa v Belgradu je ugotovila, da bi se moralo zapreti, na podlagi rudarskega zakona in rudarsko-policijskih predpisov, nad polovico rudnikov, ker ne odgovarjajo zahtevam, ki jih stavi zastareli rudarski zakon iz l. 1854. Koliko šele, če bi vzeli za merilo moderne rudarske zakone drugih držav?!

Če razmišljamo o teh dveh prvih vzrokih nesreč v naših rudnikih, **je zanimivo primerjati številke nesreč v Sloveniji z nesrečami v južnih predelih države.** Te številke nam kažejo, da je število smrtnih nesreč v Sloveniji v primeri z drugimi pokrajinami manjše (140 proti 240 v Bosni in 190 v Srbiji). Neprimerno večje pa je število lahkih nezgod (v Sloveniji (17.680 proti 10.100 v Bosni in 14.900 v Srbiji). Iz tega lahko razberemo, da so pri nas varnostne naprave modernejše in da podjetja v Sloveniji za nje boljše poskrbe, kakor na jugu države. Zato je manj smrtnih nesreč. **Nasprotno pa se radi slabe konjunkture rudnikov v Sloveniji in večje brezposelnosti rudarjev pri nas izvaja na naše zaposlene rudarje večji pritisk, da iztisnejo iz sebe vse, brez ozira na to, koliko zmorejo.** Zato je število manjših nezgod pri nas neprimerno večje, kakor na jugu države.

Vprašali se bomo, zakaj se rudarji ne pritožijo zoper kršitve rudarskega zakona in drugih predpisov in kaj da delajo rudarska nadzorstvena oblastva.

Pritožba rudarja zoper razmere v rudnikih pomeni toliko kakor njegov odpust. Zato se rudarji ne pritožujejo.

In rudarska oblastva? Njihovo dobro voljo, da bi zadostila upravičenim zahtevam rudarjev po izboljšanju varnostnih naprav v rudnikih, ovirajo predvsem zastareli zakoni in predpisi, ki so vsi še iz srede prejšnjega stoletja. Takrat je bilo moderno rudarstvo komaj v povojih. Dalje so pa ta oblastva tudi pod močnim vplivom podjetniških krogov, vsekakor bolj kot pod vplivom rudarjev, o čemer moremo komaj govoriti.

V državnih rudnikih pa je glavni nedostatek ta, da je podjetnik — država — obenem nadzorstvena oblast. Tukaj je nujno potrebna kot prva mera preureditev ministrstva za gozdove in rudnike, ki je danes obenem delodajalec in nadzorstvena oblast. Jasno je, da ne more biti učinkovita v rudnikih, kjer je podjetnik obenem nadzornik. Zato pa tudi statistike o nesrečah v rudnikih stalno poročajo, da so 80% nesreč krivi rudarji sami, 18% je pripisati nesrečnemu slučaju in le 2% malomarnosti podjetnikov.

Zato zahtevajo naši rudarji predvsem uzakonitev modernega rudarskega zakona in rudarsko-policijskih predpisov, potem pa tudi takojšnjo uvedbo nezavisne nadzorstvene oblasti nad rudniki. Podjetniki na njo ne smejo imeti nobenega vpliva. Sestavljajo naj tako oblast na prvi stopnji, t. j. v rudnikih, strokovno izvežbani rudarji, ki morajo biti zadostno zavarovani pred svojevoljnim odpustom. Na drugi stopnji pa naj sestavljajo nadzorstvo rudarski inženjer, zastopnik rudarskih oblasti in rudarji.

Navedena dejstva jasno dokazujejo, da je tudi položaj polno zaposlenih rudarjev danes pri nas več kot obupen. Kakor grozi nezaposlenim rudarjem smrt od lakote, tako grozi zaposlenim vsak dan po krivdi in malomarnosti podjetnikov, strašna smrt ali invalidnost v rovih.

Dr. K.

Uničevanje kave.

Da bi obržali visoke cene, zažigajo kavo v Braziliji. Letos v še večjih množinah kakor lani. Žetev kave je bila zelo velika in bi jo lahko prodajali po nižjih cenah. Tega pa lastniki nočejo. Prejšnji mesec so imeli v Braziliji tri in pol milijone vreč kave na zalogi. Od Novega leta dalje zažgo povprečno vsak mesec 180.000 kave.

Elektrika za vse

Ponovno polni stolpce dnevno časopisje o pogodbi, ki jo je sklenila mestna občina ljubljanska z električno zadrugo v Šiški. Vse koristi, ki bi jih imela mestna občina ali električna zadruga so prerešetali, seveda vsak s svojega stališča. Čudno pa je, da o konzumentih, ki so vedno in povsod glavni vir dohodkov, bodisi električne zadruge v Šiški ali mestne občine ljubljanske sploh ne govore ali pa malo govore. Stanovalci Šiške, ki so bili priključeni na omrežje električne zadruge v Šiški so imeli to ugodnost, da so plačevali električni tok malo ceneje, kakor soobčani v mestu Ljubljani, to se pravi, da je tarifna politika, ki jo je vodila zadruga, bila bolj socijalna kakor pa ona ljubljanske mestne občine. To je bolelo mestno občino ljubljansko že od nekdaj, in so bili že precejkrat storjeni koraki, da se stanje izpremeni, seveda v škodo — Šiškarjev. Kajti tarifna politika, ki jo vodi mestna elektrarna ljubljanska je bila in je vse preje, kakor socijalna in praktična. Posledice te odlične tarifne politike so tudi te, da je danes Ljubljana ostala brez industrije, ki je kakor mogoče daleč bežala iz Ljubljane celo v Zagreb, kjer so jo podpirali na vse mogoče načine. Kakor se spominjamo je pred leti ljubljanska mestna elektrarna nastavila posebnega strokovnjaka, ki naj bi vodil tarifno politiko elektrarne. Mož je izdelal moderno tarifo (potem ko je preštudiral desetine tarif modernih mestnih uprav v Evropi), od katere bi imel korist tudi mali človek, uradnik, delavec, obrtnik in pa industrija in pa da je rentabiliteta elektrarne zasigurana. Tarifa ni bila sprejeta — mož je moral iti. Mestni občani, uradniki, delavci in mali obrtniki plačujejo danes najdražjo elektriko v Ljubljani. Že svoj čas, ko se je pisalo o pogodbi mestne elektrarne z Kranjskimi deželnimi elektrarnami, se ni nikdar pisalo o koristih, ki jih bodo imeli konsumenti, pisalo se je samo o koristih, ki jih bo imela mestna elektrarna. Ta res danes plačuje kilovatno uro okoli 60 para, prodaja jo pa po 5 Din vštevši seveda še vse davščine, tako da stane prav za prav za malega človeka kilovatna ura 6 dinarjev. Pri pogodbi, ki zadnje dni razburja duhove dveh različnih političnih skupin, zopet niso interesi konsumentov glavni cilj, ampak gre predvsem za političen manever. Gospod, ki je načelnik zadruge v Šiški, je bil preje v opoziciji proti mestni občinski upravi. Skušal je takrat doseči čimvečje ugodnosti za zadružnike in konsumente, danes pa, ko sedi on v občinski upravi, se mu smili mestna občina ljubljanska. Ne smili pa se ne njemu ne onim, ki se danes potegujejo na drugi strani za uboge Šiškarje, ubogo ljudstvo, ki bo plačevalo večje cene za električni tok, da bodo premožnejši lahko imeli — cenejši tok. Če se vprašamo, zakaj vse to — bomo odgovorili: — —. Mogoče nam bo v tej električni zadevi spametoval glave šele novi zakon o elektrifikaciji, ko bomo plačevali še posebne prispevke za fond o elektrifikaciji. Takrat, ko bo že vse prepozno, bo vseh debat konec, zadovoljna bo zadruga, zadovoljna bo mestna elektrarna in pa seveda oboje časopisje, ker bo moralo molčati. Bogata Slovenija in pa Šiškarji pa bomo plačevali za tok in hiralnico v Šiški.

VSE NAROČNIKE IZ INOZEMSTVA OPOZARJAMO, da bomo vsem, ki lista ne bodo plačali do 15. jul. t. l. list ustavili.

Anton Slodnjak:

Anton Martin Slomšek*

Svetost je najzanimivejši in najredkejši tip človeškega značaja. Nedvomno je sicer v vsakterem človeku skrita iskrica posebnega hrepenenja, izzviti se iz okovov telesnosti ter se združiti z večnim duhom, o katerem sanjajo vsa človeška srca vseh rodov in časov. Zlasti kaže vsako novo versko gibanje v svojem izhodišču cele roje navdušenih pristašev, ki se ne ustrašijo nobene žrtve v poletu za novim verskim idealom. Čeprav pa so verske organizacije najbolj trdožive tvorbe človeškega življenja, vendar ostarijo sčasoma tudi one. Ne ostari sicer ona prvotna iskra (mnogokrat vzplamti iz nje nova podoba verskega življenja, za katero hite vzhičena krdela novih spoznavalcev), toda zaduši jo trušč bojev za oblast, posest, kruh in ljubezen, ki so za večino človeštva pač vse drugačne gibalne sile kakor hrepenenje po svetosti. Toliko bolj moramo občudovati one ljudi, ki so v mlačnih ali pa celo verskemu življenju sovražnih dneh ohranili zmožnost, stremeti po svetosti. Ne mislim na one, ki se na videz izognejo življenju ter pobegnejo v resnično ali pa samo namišljeno samoto, tem manj seveda na one, ki jim je hinavski gon za svetostjo pretveza za vse drugačne težnje.

Junaški in sveti so oni ljudje, ki se bojujejo sredi življenja v vsem dejanju in nehanju, dvigniti sebe in sočloveka v glorijo popolne bogovdanosti. Tak človek je bil Anton Slomšek. Propagatorji za priznanje cerkvene svetosti tega slovenskega kmečkega sinu in katoliškega škofa bodo težko odkrili v njegovem življenju skrivnostnih in nenavadnih dogodivščin, o kapršnih beremo v življenju drugih svetnikov. Tudi ni upanja, da bi se zgodili na njegovo priprošnjo čudeži, o katerih bi govoril ves svet. Toda ali ni njegovo delo za slovensko ljudstvo čudež, ki priča o svetosti njegovega značaja?

V nekem drugem spisu sem opozoril na Slomškovo pojmovanje narodnostnega življenja. Ta nacionalni in verski romantik je kot svet mož na izredni način združil oboje prvin svojega življenskega značaja in temperamenta. Narodnosti imajo svoje poreklo v Bogu, je bilo njegovo mnenje. (Primerjaj Prešernovo zavrnitev Vrazovega ilirstva, v katerem trdi Prešeren prav tako, da je volja vesoljnega Gospoda, da ostanejo do konca nedotaknjene vse narodnosti. Izredno zanimiva paralela, zlasti če jo primerjamo z mnenjem, ki ga je o narodnostnem vprašanju izražalo **takratno** framasonstvo.) Zato je nemoralno in pregrešno zamenjati ali pa celo opuščati svoj materinski jezik.

To načelo se je v Slomšku izoblikovalo na podlagi njegove popolne bogovdanosti ter natančnem oznanju slovenskih prerodnih gesel od 16. stoletja. Kot katoliški škof je priznaval vso vrednost Trubarjevega kulturnega in narodnega dela. Poznal je po svojem učitelju Zupančiču ideje in delo slovenskega prosvetljenstva. Bil je med najdelavnejšimi člani prve slovenske romantične šole.

Vsa ta spoznanja pa je podredil svojemu verskemu in narodnostno-vzgojnemu delu. Zato razodeva njegovo slovstveno delo dve smeri: v verskem delu hoče premagati preživele oblike jožefinskega katolicizma ter uvesti mesto njih organizirano versko gibanje najširših ljudskih množic, v narodnostnem delu pa hoče etično in nacionalno vzgojiti naše kmečko ljudstvo tako, da bi bilo slovensko po jeziku in krščansko po mislih in dejanjih.

Seveda sta težka spremenljivost razmer in ljudi zlasti pa njegovo mesto v cerkveni hierarhiji Slomška odpehnili od marsikatere zasnove, obenem pa sta mu cerkev in šola dajali najplodnejše torišče za njegovo slovstveno delo. Slomšek ni smel vedno razumeti misli svojega ljudstva, čeprav ga je v resnici vedno razumel. Podoba je, da je prezgodaj padel v precepu dveh prvotnih idej svojega življenja: narodnosti in svetosti. Zunanje sile so mu maličile oba; zato se zdi, da je nastal razkol v njem, ki ga je skušal proti koncu življenja premostiti s popolno posvetitvijo Bogu. Toda tedaj je ostala Slomšku nezaceljena rana, ki daje njegovi osebnosti še mučeniški sijaj.

V zboru slovenskih velemož gre Antonu Martinu Slomšku dvojni venec: svetniški in narodnostni!

* Ker so pretekle dni obhajali v Mariboru z velikim cerkvenim in posvetnim sijajem Slomškove slavnosti, prekinjamo kronološki red naših slik iz slovenske slovstvene zgodovine s to-le karakteristiko Antona Martina Slomška.

---

8 Prežihov Voranc

Jirs in Bavh

(Ponatis po neodvisni slovenski reviji „Sodobnost").

Po soseski so se pesti krčeviteje stisnile, ljudje so bili nasajeni, pričakovali so hudih dni, a govoril ni nihče tega, kar je mislil. Pri cerkvi je nekdo govoril, da bi bilo dobro napraviti prošnjo na oblast, da bi se take stvari odložile. Ljudje so se razšli, kakor bi kačo položil med nje.

Pri drugih kvatrah so zopet tri četrtine soseske izklicali. Mi smo samo čakali, kaj bo. Tudi pri nas je bila izklicana krava in pet ovac. Vse je postalo nekako tvegano, neodločno. Iz drugih sosesk so že prihajale novice. Biriči so bili zdaj zastraženi, razen tega pa so jih spremljali nekaki podrepniki iz trga. Kmalu smo jih imenovali srakoperje.

Predvčerajšnjim so prišli nad našo sosesko. Zjutraj, ko je še megla predla po polju, nas je bilo že vse črno pri Adermašu. Nihče nas ni klical, nič se nismo dogovarjali, vsi pa smo vedeli, da moramo biti tam. Za Adermašem je bil na vrsti Kresnik, za Kresnikom Povž, za Povžem Lopan, za Lopanom pa je bila naša huba kot zadnja, čisto na vrhu slemena.

Pri Povžu so nekateri že vso noč pili.

„Naj se pokadi!" je razsajal Povž, in nosil v vedri mošt na mizo. „Še nikoli ni bilo kaj takega pri meni. Ako gre to, naj gre še drugo!"

Zato so prišli k Adermašu nekateri že nakajeni.

Pravzaprav nismo ničesar nameravali, čutili pa smo le neizmerno predrznost in velik pogum. Ko pa so prišli, nas je stisnil neznan občutek.

„Z vozovi..."

„Da, zraven je prišlo nekaj vpreg iz trga." „Srakoperji" so stali trdi, kakor bi bili iz lesa.

Med nami je šepnil podpihovavski glas:

„Vse gre ž njimi, kar se stene loči..."

Na dvorišču je zavladal rezek molk. Eden izmed prišlecev je klical Adermaša. Ta pa je odgovoril kar skozi okno:

„Napravite, kar hočete, nimam denarja!"

Rubežniki so nas srepo gledali, tolika množica jih je gotovo iznenadila.

Nekdo je rekel:

„Opozarjam vas, da bodite mirni..."

Za odgovor pa je zarezal strupen smeh:

„Ali ste prišli po balo...?"

Proti „srakoperjem" pa se je nekdo obrnil:

„Hej mlatiči, dobro vam pristoji..."

Ali rubežniki so bili takih pozdravov že vajeni in se še namrdnili niso. Obrnili so se proti hlevu. Tja smo se zgrnili tudi mi in kakor bi trenil, smo odrino napolnili ter rubežnike pritisnili med vhod.

„Krava, sto šilingov, k prvemu..."

Grobni molk.

„Sto šilingov, kdo več..."

„Sto, ali je to kak denar...?" je nekdo pobaral.

„Nihče vas ni vprašal. Ali ni ponudnika?"

„Nihče ne bo kupil..."

„Od nas nihče ne..."

Rubežnik je vpil dalje, njegov glas pa je zadušila pesem tistih, ki so noč pri Povžu prebili. V pesem se je mešal prezirljiv, izzivalen smeh...

Stiska je bila vedno večja in vzduh vedno soparnejši, kljub ranemu jutru.

„Nihče..."

„Nihče, — med nami ni Judeža!"

„Dobro, potem bomo sami naredili..."

Rubežniki so se stisnili, kakor bi skrčil pest, vozniki na dvorišču so se oprijeli konj. Oprema je škripala, živali so hrstale, nekdo je žvižgal, vse je bilo, kakor bi se zibalo, vročina pa je silila v možgane, kakor ob žetvi, na žgočem strnišču.

Tedaj se je nenadoma zavalil vmes prešeren smeh in glas mehača od drugega hlevskega konca.

„Kdo si kaj upa..."

Po pisani zemlji

Človek bo gospodar nad vremenom

Novembra 1933 so se v Leningradu v dvorani instituta za poizkusno metereologijo (vremenoslovje) zbrali učenjaki: fiziki, kemiki, metereologi, matematiki, astronomi in drugi. Govorili so o vremenu. Govorili so o poizkusih, ki so se na tem polju vršili zadnja tri leta.

Preganjajo sušo, ustavljajo dež.

Že leta 1931. je na konferenci za borbo proti suši učenjak Fedosjev opisal svoje poizkuse, pri katerih se je posluževal bomb, napolnjenih z meglo, kot jih rabijo v vojski. Vojska se s pomočjo teh bomb zavije v meglo in nemoteno izgine izpred oči sovražnika.

Fedosjev pa z meglo ni napadal sovražnika, ampak vreme.

Pri prvem poizkusu je bilo nebo skoro brez oblačka. Izpustili so 2000 kubičnih metrov megle, nabite z elektriko. Po dveh urah se je nebo pokrilo z oblaki, pričelo je deževati in je deževalo 8 minut.

Pri drugm poizkusu je bilo nebo pokrito z oblaki, deževalo je. Treba je bilo dež ustaviti. Spet so izpustili 2000 kubičnih metrov megle, nabite z drugo elektriko. Čez 40 minut se je v oblakih prikazal kos neba. Povsod je deževalo, samo na mestu, kjer so delali poizkus, se je prikazalo nebo.

Fedosjev ni zagnal krika, nadaljeval je s poizkusi.

Letala poljedelske zračne plovidbe so nad oblaki raztrosila posebno v ta namen sestavljeno kemično tvarino, ki je deloma obstajala iz skrajno finega prahu, deloma iz plina. Po petih minutah se je na mestu, kjer se je vršil eksperiment, nebo zjasnilo in prikazal se je kos zemlje, oblak je iz sive prešel na belo barvo in se je pred očmi gledalcev popolnoma raztrgal in izginil.

V nekaj letih...

Prišel bo trenotek, ko bo moč nad vodami sveta v človeških rokah. Ustavili in privabili bomo dež, kadar se nam bo zljubilo. Vsa zemlja bo prekrita z vremenskimi postajami, ki bodo sporočile: „Od morja se je dvignil oblak.“ V trenotku se bodo zrakoplovi dvignili in prisilili vodo v oblakih, da se bo izlila na izsušena polja.

Kmetje bodo za vedno pozabili, kaj je suša in naliv. Na jugu bodo izginile puščave, na severu močvirja. Reke bodo ukročene. Ne bo več poplav. Podnebje se bo izpremenilo, na jugu bo manj vroče, na severu manj mrzlo. V severnem morju se bo tajal led.

Sirija!

Sirija leži vzhodno od Palestine. Njen najvišji vrh je Libanon, ki meri 3200 metrov, njena glavna reka je Jordan. Prideluje žito, vino, murve, olje, bombaž, tobak in južno sadje. Ima 2 in pol milijona prebivalcev. Od leta 1517. je živela pod turškim jarmom, leta 1918. si je priborila svobodo, katero so ji 18. oktobra istega leta priznale zavezniške države s posebno izjavo in s paktom Društva narodov. Julija 1920 pa jo je napadla francoska armada in v boju pri mestu Miselun strla junaške sirske čete, katerim so manjkala vsa moderna uničevalna sredstva.

Ves čas francoske nadvlade je na vseh področjih gospodarskega in kulturnega življenja Sirija samo nazadovala. Ni se prenehala boriti. Od leta 1920. do danes je darovala svobodi na oltar več žrtev kakor Abesinija v sedanji vojni.

Letos januarja je dala francoska uprava v Siriji zapreti lokale sirskega narodnega bloka in brez obvestila konfinirala enega sirskega poslanca in več žurnalistov. Sirski narod je na to konfinacijo odgovoril s tihim protestom, ki je dal Franciji povod za strašna preganjanja in mučenja, konfisciranje časopisja itd.

Pristaš francoske ljudske fronte, ki je potoval za časa teh nemirov po Siriji, nam tako-le popisuje dogodke:

Nekaj dni pred konfinacijo sem govoril s poslancem Barudijem. Bil je mlad mož srednje postave, suh, rumenega obraza. Govoril mi je o svojem upanju na osvobojenje Sirije. Par dni na to so ga aretirali sredi noči in odpeljali v trdnjavo Kamešlje, ki leži v puščavi.

Barudijeva sestra je muslimanka. Do trenotka bratove aretacije je hodila zagrnjena s črnim pajčolanom in spoštovala vse predpise muslimanske vere. Na dan aretacije pa se je prikazala na balkonu bratove hiše, strgala je črni pajčolan z obraza, kar je pomenilo v Siriji celo revolucijo, in pozvala na boj proti Francozom — tlačiteljem Sirije. Še isto noč je v Damasku nastal upor.

Po osmih dneh pouličnih bojev se je poslanec Mardam beg zglasil na francoskem komisarijatu in izjavil, da Sirci takoj nehajo z boji, če jim Francija izpolni sledeče pogoje: osvobodi naj politične jetnike in da Siriji svobodo. Francoski komisar jim je odgovoril, da mu kaj takega ne pade na kraj pameti. Nemiri so se nadaljevali. Damasku je sledila ostala Sirija. Proglašena je bila splošna stavka...

S prvimi ukrepi je francoska ljudska fronta napravila konec zatiranju Sirije. Vrnila ji je svobodo. Sirija je postala spet samostojna članica Društva narodov.

Smrtni žarki

Angleška radijska družba je organizirala bakteriološki odsek. Ta odsek proučuje učinek ultra-kratkih valov na mrčes in mikrobe, ki se nahajajo v hrani. Kratke valove je nazvala „smrtne žarke“.

Mrčes in majhne živali so postavili pred „smrtne žarke“. Žarki so živali usmrtili. Na praktično uporabo teh smrtnih žarkov pa dolgo časa niso mislili.

Posebne potrebe Anglije pa so pripravili učenjake do tega, da so pričeli misliti, kako bi žarke praktično izrabili. Anglija mora biti pripravljena na to, da bo v primeru vojne odrezana od sveta. Zato mora imeti na zalogi velike množine žita. Nič pa ni težje kot spravljati žito za daljše dobe. Takoj se ga loti mrčes. Učenjaki sedaj trdijo, da bo mogoče žito ohraniti, ako ga bodo izpostavili „smrtnim žarkom“.

Lani so delali podobne poizkuse v Kopenhagnu na Danskem. Učenjak je položil vrsto elektrod na vsako stran odprtega okna. Elektrode so bile priključene na radio aparat, ki je oddajal valove 6 metrov. Na okno so postavili posode z marmelado. Kmalu se je na marmelado usul cel roj mušic, os, čebel in mušic. Odprli so radio aparat. Drug za drugim so padale ose, mušice mrtve na tla. — Sedaj se je posrečilo ubiti že miši na ta način.

Odkritje „smrtnih žarkov“ bo ogromnega pomena za gospodarstvo in predvsem za poljedelstvo. Delali so poizkuse v nekem sadovnjaku New Yorku. Uporabljali so majhen radio aparat, ki je oddajal 6 metrske valove po vsem sadovnjaku. Čez deset minut so aparat ustavili in poljedelski eksperti so ugotovili, da je ves mrčes po vrtu mrtev.

Radio družba se sedaj bavi z uničevanjem mikrobov v živilih. Učenjaki so ugotovili, da bo s „smrtnimi žarki“ mogoče preprečiti kvarjenje jedil, kar bo vsem mlekarnam in trgovinam z živili prineslo ogromno korist.

Edina slaba stran teh odkritij je, da bodo gotovo pričeli te „smrtne žarke“ uporabljati v vojni. Treba pa je storiti vse, da bodo ta odkritja služila človeštvu, napredku in ne poginu.

Mehač je godel:

„Tega bi rad poznal...“

Duh in misli so se zgostile v razposajen odpor, ki ga je žgala sopara zbranih ljudi, pomešana z vonjem gnojišča in hleva. Skozi odprta vrata se je videla živina, ki je motovilila z rogovi v nenavadni prizor.

Vsa stvar je trajala že precej dolgo, množica je postajala razposajena; zavedali smo se, da smo rubežnike spravili v zadrego. Tedaj pa je nekdo zaklical:

„Napravimo vendar konec!“

Žandarji so obstopili vhod in nas začeli odrivati, dva „srakoperja“ pa sta istočasno priskočila k jaslim in hotela odvezati licitirano kravo. Mogoče bi se ne bilo nič zgodilo in mogoče bi se ta stvar ravno tako končala, kakor je to navada, da se namreč ljudje slednjič udajo zmerjanju in vpitju, med katerim rubežniki svoje opravijo. Nekdo je kriknil:

„Ali bomo res pustili...?

Tudi to bi mogoče ostalo brez odmeva med nami, ko bi naključje ne hotelo drugače in ako bi tisti hip, ko je zacingljala otveza, ne bil zamukal ves hlev v enem samem akordu tužnega, bolestnega krika.

Jaz sem ves čas stal čisto zadaj in na tihem ogledoval razvoj dogodkov. Dozdaj še nikoli nisem prisostvoval takemu šundru in sem vse poznal le po pripovedovanju. Pri tem me je težila skrb, da bo v nekaj urah tudi pri nas ista slika. Pod vplivom množice mi je rastel pogum, rastel je moj odpor, ali vse skupaj sem tlačil za stisnjene ustnice. Stvar se mi je zdela čisto enostavna, vsi mi bi morali napraviti pred vrati verigo, zid iz živih teles in zakričati:

„Ne umaknemo se! Domov pojdite, pustite nas, nič vam nismo storili...“

Rubežnikov je bilo skupaj s pisarji, žandarji in „srakoperji“ vred manj kot deset, nas pa je bilo najmanj sto...

„Domov pojdite, pustite nas, ničesar nismo zakrivili, živeti hočemo...“

Kakšni ljudje so to, ki prihajajo bogsigavedi odkod in si lastijo pravico? Kdo jih pošilja...? In v nekaj urah bodo pri nas... In mi smo še večji siromaki kakor Adermaš.

Ko pa sem začul mukanje živine, se mi je zdelo, kakor da bi od nekod prišel skrivni opomin. Iz hleva je vel sveži jutranji gnojni vonj s tako silo, da se mi je zmotilo v glavi in kakor bi me nevidna moč potisnila, sem planil od ograje z enim skokom mimo rubežnikov k „srakoperju“, ki je med tem kravo že odvezal, in ga sunil v gnojnično mlakužo sredi hleva kakor muho. Z menoj bi bilo pa s tem najbrž že tudi pri kraju, ali tedaj me je obdal nepopisen vrvež. Vse se je kakor na povelje zagnalo za menoj in drugi hip se že ni moglo razločiti ničesar več. Od samega hrušča in vpitja nisem nič več slišal, od same razburjenosti se mi je stemnilo pred očmi. Le kakor v omotici sem slišal zagrljene, prestrašene in besne zloge:

„Ali ste znoreli...? Kaj je to? Ne boš ril, svinja...“

Po steni je zakresalo železje, da je zasmrdelo po ognju, moje roke so mrcvarile po nekakih truplih, pa nisem vedel, ali je goveje ali človeško meso, samo grabil sem, pehal in davil. Nekdo je jecal na pomoč. Ali to me ni pomirilo, temveč zbesnilo; zdelo se mi je, da čujem sovražnikov, „srakoperjev“ glas. Na dvorišču so rezgetali konji, se zaletavali vozovi, padali udarci, zadaj je škripala lesa in se lomil plot... Vse te divje, togotne odmeve je moja duša podzavedno vsrkavala, mimo nje so bliskovito vihrale slike ruvanja z žandarji, s „srakoperji“, slike zvitih klopčičev in pohojenih trupel...

„... Adermaš!“

Nič!

Ko sem spregledal, sem stal z nekaterimi tovariši golorok, raztrgan, razpraskan, pokrit z živinskim blatom, oblit z gnojnico in s krvjo zadobljenih prask sredi izpraznjene odrine. Na dvorišču so

IZ NOTRANJE POLITIKE.

Združena opozicija

Zadnjič smo omenili, da so se raznesli glasovi, da so nastala nesoglasja med posameznimi strankami Združene opozicije in tudi med vodilnimi člani kmečko-demokratske koalicije. Prinesli smo tudi, kako je „Hrvatski dnevnik" zanikal te vesti.

V preteklem tednu pa je prišlo do razgovorov, ki najbolje postavljajo na laž te govorice. Boka Vlajić, zastopnik Davidovičevih demokratov v delovnem odboru Združene opozicije, je prišel v Zagreb in je obiskal tudi dr. Mačka v Kupincu. Boka Vlajić ni hotel dati nobenih izjav, rekel je samo, da je z razgovori zadovoljen. O svojih razgovorih je Vlajić poročal tudi voditeljem srbskega dela Združene opozicije. Joca Jovanović je poln optimizma in izjavlja, da stališče dr. Mačka omogoča sporazum.

Glavno vprašanje, ki sedaj zanima Združeno opozicijo, je, kako izpeljati notranjepolitično spremembo. Stališče dr. Mačka je znano. Svobodno izvoljena **ustavodajna** skupščina naj brez vsakega preglasovanja odloči o bodoči ureditvi države. Srbska opozicija pa bi želela, da bi prišlo do preureditve na podlagi možnosti, ki jih daje dosedanja ustava. To je takoimenovano vprašanje procedure, ki je sedaj v ospredju.

Mislimo, da se ne bo težko sporazumeti.

Minister Krek govori..

Minister Krek je imel preteklo nedeljo zborovanje v Soboti in Dolnji Lendavi. Izjave ministra Kreka imajo, kakor smo že ob priliki napisali, to prednost, da jih lahko vsak prekontrolira. Govoreč o gospodarski krizi je g. minister v Soboti rekel, da so se razmere od nastopa vlade tako izboljšale, da so možnosti zaslužkov za 40 do 100% večje kakor lani ob tem času.

V Soboti se je g. minister tudi dotaknil vprašanja takoimenovanega slovenskega mačkovstva. Rekel je: „Naš interes je samo takrat zavarovan, kadar smo vsi Slovenci zbrani okrog enega programa, okrog enega voditelja... Mi smo Slovenci! Mačkovo gibanje pa je hrvatsko narodno gibanje. To je glavna točka njegovega programa. Mi smo slovensko narodno gibanje, zato vodimo mi Slovenci slovensko politiko, Hrvatje pa naj vodijo svojo hrvatsko..."

Na zborovanju v Lendavi pa je prišlo do nekih medklicev, za katere pravi „Slovenec", da so jih napravili neki „komunistično davdahnjeni mladeniči".

Ljotič

ima tudi shode. V Novem Sadu je imel zborovanje, na katerem je napadel Francijo in Ljudsko fronto. Prišlo je do prepirov in neredov, ker so mu zborovalci ugovarjali.

V Sloveniji

pa radi znanih razmer ni bilo nobenega zborovanja, sestanka ali manifestacije Združene opozicije.

Uprava sporoča

Naš lokal se nahaja v Ljubljani, Breg 10/II. Odprt je dnevno od 9. do 12. ure in 4. do 6. ure, razen sobote popoldne.

Plačujte v zneskih 3, 6, 9, 18 in 35 Din, da nam olajšate knjiženje!

Položnice smo priložili 4. številki.

Na ogled pošljemo številko osebam, katerih imena so nam poslali njih znanci. Opozarjamo, da bomo poslali številko le dvakrat na ogled, če je po drugi številki ne naroče ali ne plačajo, jo bomo ustavili.

Zakon o elektrifikaciji — nov udarec Sloveniji

Kakor poročajo listi iz Belgrada, bo vlada v kratkem izdala v obliki uredbe zakon o elektrifikaciji države. Iz poročil posnemamo, da bo stremel zakon k vsaj delnemu podržavljenju električnih central. Pri izdajanju koncesij bodo imele prednost javne ustanove, kar je popolnoma v redu. Zanima pa nas poseben fond za elektrifikacijo, ki se bo ustanovil, seveda v Belgradu, in v katerega se bodo stekali dohodki, baje 2 odstotka odškodnine za električni tok. Fond bo služil za kritje neracionalnih in nedonosnih investicij. Ker pa imamo izkušnje s takimi in enakimi fondi, zato že v naprej opozarjamo merodajne slovenske ljudi na določbe tega zakona. Kajti zgodilo se bo isto kakor vedno. **Slovenija, ki ima največ dohodkov od elektrifikacije, ker je elektrifikacija že skoraj povsod izvedena, bo v fond plačevala največ.**

Po slovenski zemlji

Dragatuš v Belokrajini.

Pri nas v Dragatušu imamo prostovoljno gasilno četo, ki obstoja že 26 let. Lansko leto smo nameravali proslaviti 25 letnico obstoja, pa nam je oblast, radi demonstracij ob priliki volitev 5. in 6. maja prireditev prepovedala. Zato bomo pa letos ob 26 letnici proslavili 25 letnico. **Tem potom vabimo gasilstvu naklonjeno občinstvo kakor tudi bližnje bratske gasilske čete, da pohitijo 19. julija v svobodoljubni Dragatuš,** kjer se bo popoldne, ob zvokih Črnomeljske mestne godbe razvila velika gasilska veselica z zelo pestrim sporedom: ples, petje, šaljiva pošta, ameriški zapor itd. Zvečer ob pol 9. uri pa vprizori dramatski odsek gasilske čete na plesnem odru vstopnine prosto burko iz vojaškega življenja „Kakršen gospod, tak sluga", ob kateri se boste res od srca nasmejali.

V primeru slabega vremena se prireditev preloži na prihodnjo nedeljo 26. julija.

Ker je čisti dobiček namenjen zgraditvi gasilskega doma, upamo, da se bo cenjeno občinstvo odzvalo v obilnem številu.

Za dober prigrizek in izborno belokranjsko kapljico bo preskrbljeno v obilni meri. **Odbor.**

Vir pri Domžalah.

Naša vas je lepa in mirna. Malokdaj nas razburi kak poseben dogodek. Če pa se to zgodi, se zbere zvečer mešana družba v krčmi pri „Ludviku", rešeta novice in rešuje vprašanja.

Sedaj je glavno vprašanje, kako pomagati slovenskemu delavcu in kmetu, slovenskemu malemu trgovcu in obrtniku. Mnenja so različna. Neki naš tovarnar je recimo prepričan, da je za Slovence najboljše politično sredstvo — pest. Zato priporoča vedno Hitlerjeve metode. Seveda ima mnogo nasprotnikov, tako da je navadno v manjšini. Zakaj pa je tako vnet za svoj nemški vzor?

Ko se je ta g. tovarnar nedavno odpeljal na poslovno potovanje, so se v njegovi odsotnosti delavci in delavke v podjetju organizirali. To je bila zadnja tovarna v kamniškem okraju, ki še ni bila organizirana. To je pač najhujše, kar se lahko pripeti svobodoljubnemu podjetniku; to je očividen teror, ki ga vrši delavsvo nad svojimi dobrotniki — krušnimi gospodi. Zato je treba takoj poiskati tiste, ki so izvršili ta greh. Še preden so na novo organizirani delavci postavili svoje zahteve, so že padle tri žrtve. Le pravega krivca noče nihče odkriti, in to so želodci, ki zahtevajo svoje.

Kako je v tej „človekoljubni" tovarni, ki skrbi, da bodo vsi dobili čiste, higijenične, dezinficirane obveze na svoje rane? Mezde so od 1.50 Din do 2.40 Din na uro. Žene, ki delajo na akord, zaslužijo od 40 do 200 Din na teden. Delalo se je po 10, včasih tudi po 12 ur na dan, ne da bi kdo dobil za nadure plačane zakonite procente. V podstrešju tovarne je oddelek, v katerem je treba delati z jodoformom. Dobro bi bilo, če bi ta oddelek kdaj pregledal okrožni zdravnik dr. Hočevar. Že nekaj let dela tu mlado kmečko dekle; pričela je zdrava, polna življenja, danes pa je samo še kost in koža. In kdo jo je obsodil na smrt? Mar redno sodišče? Tovarnarji pravijo, da delajo delavci, ki pridelajo doma malo krompirja in repe, lahko za majhne mezde in pri najslabših delovnih pogojih.

Delavci, ki so še napol kmetje, so pa sklenili, da se mora brezobzirno izkoriščanje nehati. Zato so se združili v organizaciji. Tovarnar je takoj odpovedal vsem, razen trem, ki niso organizirani. Delavci in delavke stopajo v boj s trdno voljo, vztrajati do končne zmage, ker nočejo biti več sužnji. Na strani delavcev in delavk so vsi kmetje in obrtniki vsega Vira. O tem, ali bo zmagala surova pest ali pravica ljudstva, vam bom še pisal.

Sila.

Radomlje.

Naš župan ima opekarno. Delavci, ki delajo opeko, brodijo po cele dneve po blatu. Umazani in mokri opravljajo najtežja dela.

Žene zaslužijo na uro 1.25 Din, jamarji 2.50 Din, pobiralci pri stroju pa 3 Din. Tisti, ki delajo na akord, dobe od 1000 kosov zidne opeke 70 Din. Delo traja v letu 5 mesecev in seveda odpadejo tudi vsi deževni dnevi.

Da bi si izboljšali položaj, so se delavci organizirali. Kolektivno pogodbo so si priborili s stavko. Mezde so se izboljšale tako, da dobe žene sedaj na uro 1.75 Din, jamarji 3.40 Din, pobiralci pri stroju 3.60 Din. Ročni izdelovalci opeke imajo sedaj za 15% višje mezde.

Zanimivo je ugotoviti, kolikšen je dobiček v tej preprosti industriji. Velika zidna opeka stane podjetnika z vsemi dajatvami 190 Din za 1000 kosov, proda jo za 280—300 Din 1000 kosov. Mala opeka za tlak stane podjetnika 250 Din 1000 kosov, proda jo za 1000 Din 1000 kosov. Velika opeka za tlak stane podjetnika 500 Din 1000 kosov, proda jo za 3000 Din 1000 kosov. 50 delavcev izdela letno okoli 1,500.000 kosov. Vzemimo, da zasluži podjetje pri 1000 kosih 100 Din, tedaj je to letno 150.000 Din samo pri zidni opeki ne glede na drugo.

Zaradi povišanih mezd bi smela biti opeka pri 1000 kosih za 15 Din dražja, podražila se je pa za 50 Din. **—ac.**

Št. Jurij pod Kumom.

V naši občini je kriza, ki ni nič manjša od krize sosednje industrijske občine Trbovlje, Zagorje in Hrastnik; 90% kmetov ne pridela živeža za tričetrt leta, od teh jih je 50%, ki pridelajo za pol leta živeža, a nekaj je takih, ki ne pridelajo niti za ¼ leta. Ti kmetje so se svoj čas preživljali v sosednih industrijskih občinah in prislužili letno nad en milijon dinarjev. Sedaj pa zaslužijo komaj še nad 60.000 Din. Javnih del ni, industrija je naše delavce-kočarje reducirala, ker niso občani. Tako sedaj živi nad 330 oseb brez vseh sredstev. Istotako pa na spomlad nad polovico kmetov, ki s spomladansko setvijo posejejo zadnje poljske prihranke. Ugotovljeno je, da precejšen del šoloobveznih otrok — 16% — nima toplega zajtrka, ko gredo v šolo. Zdravniški pregled je ugotovil nad 50% zaostale dece v rasti in teži radi slabe prehrane. Sresko načelstvo je nam (občini) naklonilo prosto vozovnico za 10.000 kg koruze, ki pa jo radi gori na-

---

vekali otroci in nekaj žensk, po dvorišču so tekali izpreženi konji, voznikov pa ni bilo nikjer; naokrog so ležale puške, svežnji papirjev, ostanki oblek, rubežniki pa so izginili. Razpršila se je tudi večina soseske neznano kam. V kotu odrine, zgneten za zid, je nepremično ležal „srakoper"... šele tedaj sem v svojih rokah začutil topor gnojnih vil...

Ah, kako je to udarilo!

Kaj se je zgodilo?

Slika je bila čisto jasna. Mi smo treščili, ko je bilo vse do skrajnosti napeto in smo pohodili smet. Eden je pri tem preveč dobil. Zakaj pa hodi srakoperit, ko mu ni treba! Ostali bežijo doli po njivah proti veliki cesti...

„Haha..."

Nekdo je kriknil:

Jaz sem še vedno držal vile v rokah. Medtem so dvignili srakoperja iz kota in ga prenesli na voz ter ga začeli močiti z vodo.

Šele tedaj sem zagnal vile od sebe. Okrog mene je zazevala praznota širokega dvorišča. Vedel sem, da se je zgodilo nekaj strašnega, a nisem se bal. Stal pa sem nenadoma pred prepadom in nisem vedel, kaj sedaj. Pohlepno sem se oziral naokoli, toda soseske ni, ona pa bi morala biti tukaj, da bi si povedali, kaj naj napravimo, kako naj se obvarujemo posledic tega dogodka.

„Skrij se..."

Z menoj vred so še trije drugi preskočili plot in udrli smo v hosto proti planini. Tam smo se skrili v zapuščenem seniku. Včeraj zvečer pa so žandarji že obdali senik in nas polovili kot miši, vse štiri. Nekdo nas je izdal, ki nas je videl bežati v skrivališče. Nato so nas zvezali in nas gonili skozi vso sosesko za strah in v prispodobljenje tega, kar se je zgodilo..."

*

Jetnik Oplaz je končal svojo storijo. V njegovih očeh je tlel plamen iznenadenja in tihega odpora, ustnice pa so trepetale od skritih bolečin. Nato je naveznil vrč in izpil do dna.

(Konec.)

vedene bede ne moremo naročiti. Radi tega je zaprosila občina kr. bansko upravo za subvencijo, da bi mogli koruzo vsaj najbednejšim podeliti brezplačno. Občinstvo rešitve banske uprave zelo težko pričakuje. **G...ti.**

Zalog.

Skupna fronta delovnega ljudstva! Vsak pošteno misleči ve, da smo kmetje in delavci trdno povezani drug na drugega. Kjer delavec ne zasluži, tudi kmetje ne moremo prodati pridelkov. Zato: združimo se, ne bodimo omahljivci, ne verjemimo obrekovalcem, ki so proti našemu skupnemu delu.

Kdo nam more braniti, da se ne bi združili? Zadnji čas je, da se neha nespametno zapostavljanje med kmetom in delavcem. Vsak razumen kmečki gospodar, ki ima sinove ali hčere, ve, da vsi ne bodo mogli živeti na njegovi zemlji. Ko se postara in zgara, izroči grunt enemu, vsi drugi pa gredo s trebuhom za kruhom v tovarne, k železnici, v rudnike ter napolnjujejo delavske vrste. Kdor nasprotuje kmečko-delavski združitvi, dela v škodo svojih lastnih ljudi!

Vsi v slovensko ljudsko fronto, da nam bo zasijala boljša bodočnost!

B-or.

Ig.

V nedeljo 28. junija je imela „Pašniška in gozdna zadruga" na Igu svoj občni zbor pod predsedstvom Karla Horvata. Namen te zadruge je združevati revne in srednje kmete v enotno organizacijo na temelju zakonov o likvidaciji agrarne reforme. Občnega zbora se je udeležilo lepo število članov. Občni zbor je odprl tovariš Horvat. Predsednik je orisal pomen ustanovitve „Pašniških in gozdnih zadrug" in posebej naglašal, da ta organizacija nima samo zadružnega ampak tudi zgodovinski pomen, kajti naši predniki so se borili proti veleposestnikom, tlačanom in izkoriščanju kmeta sploh. Spomnil se je voditeljev kmečkega upora proti veleposestnikom, Matije Gubca in drugih, ki so morali upore plačati z življenjem. Poročilo je želo splošno odobravanje. Nato je bil še nadalje soglasno izvoljen za predsednika Karl Horvat z vsem starim odborom. **Simpatizer.**

Tistim, ki se jih tiče!

Danes se mnogo govori in piše, da se bodo izvršile izpremembe po želji naroda in zato da naj se podpira ta in ta stranka. Vse take obljube izpremembe pa ostanejo le obljube. Nekaj nezaslišanega so doživeli vpokojenci in člani Bolniške blagajne državnih železnic dne 15. maja z novim pravilnikom, ki jim jemlje volilno pravico in jih s tem postavlja med izjemnopravne državljane. Kljub vsem lepim besedam merodajnih, sistema, ki nam jemlje pravice, še ni konec. Med izjemnopravne so bili upokojenci potisnjeni že takrat, ko se jim je odvzela pravica do odborniških mest. Da pa se bolj gotovo iznebe njihovega sodelovanja, pa so jim odvzeli še volilno pravico. Iz same ljubezni do naroda! To nazadnjaštvo pa prav gotovo ne bo koristilo organizacijam, še manj pa demagogom.

Resnica v oči bode! **X...**

Zato ga ni!

Neki tednik piše, da je pri nas toliko korupcijskih afer, da jih je težko našteti: agrarna, železniška, našička, Feniks, Thurn-Taxis, zadnja je afera opolnomočenega ministra Bodija, ki je na debelo vtihotapljal v našo državo dragocene preproge in druge predmete, ne da bi plačal uvozno carino. Isti list toži, da zakona proti korupciji še nimamo. **Zakaj ne?** Temu člankarju na ljubo naj povem: V drugem listu čitamo, da se je g. Davidoviču očitalo, da že 50 let preti, pa nič ne naredi in Davidovič je odgovoril: „Ko sem bil na vladi, sem izdelal zakon o korupciji. Žalibog so bili v premoči oni, ki so kradli. Zato hočemo svobodo, da bomo preganjali tatove v tej državi, saj jih je še vedno mnogo!"

Ali veste sedaj, zakaj zakona proti korupciji še ni? **Š. L.**

V zibelki Save pod Triglavom.

Bohinjsko ljudstvo je bilo vajeno živeti srečno. Planšarice so prepevajoč pasle živino po visokih planinah. Veseli kmetič je oral svojo grudo, sekira je pela neutrudljivo pesem, narava sama pa je obdarila Bohinjce z neizčrpnimi zakladi naravne lepote, ki jo je opisoval Prešeren. Kmetič na polju in delavec v gozdu sta si služila kruh.

Praznik, pogovor pod lipo je bil Bohinjcem počitek. Kljub trdemu delu so srečno živeli, gospode so malo poznali. Žal je s Prešernom tudi ta doba minila.

Danes je petje drugačno, nič boljše nam ni kot vsem Vam, ki trpite pomanjkanje. Obdaja nas tesna veriga po vrhovih naših gora, ki so nam zaprli življenje prihajajoče od Trsta in Koroške.

Ko je gospodarstvo Bohinja po tujskem prometu oživelo, ga je veriga uničila. Vsa povojna leta se je le še nekako životarilo.

Prvi udarec je občutilo gospodarstvo po konkurzih lesnih podjetij v letih 1930—31. V Bohinju je bilo zaposlenih nad 40% tujih delavcev, danes pa še domači iščejo kruha drugod. Kmet je občutno prizadet, delavcem so se začele krčiti mezde. S tem padanjem pa sta izgubila kruh tudi obrtnik in trgovec.

Sankcije so pa bile za naše gospodarstvo usodne. Les je preživljal 55% ljudi, **za nadomestilo zaslužka pa se ni poskrbelo.** Potihnile so sekire po gozdovih, kolone kmečkih voznikov so se ustavile, delavstvo je bilo odpuščeno.

Nastopila je popolna kriza, a pomoči od nikoder. Edino delo je pri regulaciji Belce, kjer pa so delavci tako dobro plačani, da oče komaj zasluži za koruzno moko svoji družini. Na obleko in obutev pa mora kar pozabiti. Obrtniki pa praznih rok in želodcev čakajo na zaslužek.

Kako smo podvrženi davkom pa sami veste, ves Bohinj je dolžan 320.000 Din.

Ljudstvo obupava, ker ni zaslužka, celo kmetska zadruga je v poravnavi. Tako gospodje danes kmetu dele svojo zaščito. Po eni strani pravijo, da ga je treba na novo organizirati, po drugi strani pa ga gospodarsko uničujejo in spravljajo v še večje pomanjkanje.

Odkod naj kmet vzame sredstva, da bo poravnal svoje obveznosti, ko so cene pridelkom tako neenake cenam v industriji. Hranilnica je pod zaščito, prej so rekli „ni denarja", danes pa pravijo „smo pod zaščito". Tako se lažje pomaga siromakom, ki imajo iz dobrih dni prihranjen kak tisočak, danes ga ne dobe, doma pa nimajo za žgance. Ne vemo, ali gospodje, ki poslujejo, tudi kar brez plače delajo.

Reveža se kar s turščico potrošta pa gre svojo pot k izboljšanju naprej. Kadar bo izboljšanje prišlo, želimo, da bi bilo pravično za vse prizadete stanove. Gospodarske sile nam narekujejo, da nas politično razbijanje ne bo rešilo gospodarske krize. Pač pa nas bo rešila človečanska zavest, pomagati drug drugemu. V skupnem delu in slogi bodemo uspeli, kajti kmet, delavec in obrtnik so ena družina, ki drug brez drugega ne morejo naprej.

Pozdravljamo list „Staro Pravdo", ki to idejo zastopa, ga podpiramo, se nanj naročamo. Spoznavajmo po njem svoje težkoče in si tako lažje pomagajmo.

Bohinjec.

Borovnica.

Pri nas se je pred kratkim preslikala župna cerkev. Za kritje stroškov so darovali občani mnogo denarja, še več pa lesa.

Sedaj je potrebno preurediti še občinsko sirotišnico. Tudi to je potrebno in Bogu dopadljivo delo.

Imeli smo tudi birmo. Zopet so kmetje darovali precej mlajev fantom, ki so jih delno postavili. Nismo zadovoljni, da se vrši birma na delavni dan, ker smo s tem zelo oškodovani, ker moramo pustiti delo na polju, v tovarni, na železnici itd.

V noči od 21. na 22. julija je pogorela hiša že 9 mesecev brezposelnemu delavcu Debevcu Tonetu na Dolu pri Borovnici. Treba bo pokazati nekoliko socialnega čuta do svojega bližnjega!

Zakaj to pišemo v „Staro Pravdo"? Zato, ker smo prišli do spoznanja, da le ta zastopa mišljenje pravično mislečega ljudstva. Zato pustimo druge časopise in naročajmo „Staro Pravdo". **Občan.**

Zaupniki na delu

Zaupniki, ki so dobili sezname, obiskujejo naročnike in nabirajo naročnino, nove naročnike in naslove, na katere pošiljamo časopis na ogled. Sadovi dela preteklega tedna:

Trbovlje	**169 din**	**Brezje (tsk. skl.)** . .	**50 din**
Trbovlje	**88 „**	**Javornik**	**144 „**
Št. Jernej	**101 „**	**Javornik**	**110 „**
Semič	**105 „**	**Toplice pri Novem mestu**	**48 „**
Medvode	**100 „**		

Naprej na delo! Doseči moramo dnevno 50 naročnikov!

Iz rudarskih revirjev Trbovlje.

Neverjetno, a resnično. Nekje v rud. revirjih gradijo cerkev. Za to cerkev vozijo potrebni materijal kmetje. Nekemu kmetu je bilo pri izplačilu zaslužka, ki je znašal 945 Din **za 14 dnevne vožnje od ranega jutra do poznega večera,** odtegnjeno brez njegovega dovoljenja **112 Din za davek in cerkev,** kar je v nebo vpijoče. **Rudar.**

Iz Trboveljske občine. Ni vse zlato, kar se sveti na naši občini. Svoječasno so brezposelni, katerih plača pri javnih in obč. delih ne zadostuje niti za prehrano s koruznimi žganci, dobili od obč. uprave prejšnjega odbora prispevek za plačevanje stanarine (oziroma jim je občina stanovanja plačala). Sedanja uprava jim je to ukinila. Svoj čas je župan sedanjega odbora dal za časa počitnic otrokom karte za prosto kopanje v javni obč. kopalnici. Sedaj tudi tega niso otroci več deležni. Pri volitvah se je obljubljalo, da se bodo zgradile stanovanjske hiše, a še do danes ni o njih ne duha ne sluha. Pač pa so se našla sredstva za gradnjo spomenikov po Klešči. Tudi potok med hišami kolonije Njiva in privatniki se še do danes ni uredil. Še nešteto drugih nedostatkov bi lahko navedli!

Brezposelni.

Maltretiranje upokojenih rudarjev v kulturni dobi dvajsetega stoletja. Zločin je to, da se rudarjem, ki sploh za delo niso več sposobni prvič radi starosti, drugič radi izgaranosti in tretjič radi neozdravljivih bolezni ustavlja pokojnina, ki so si jo ti reveži po 30—35 letni službi krvavo zaslužili, in da se na račun teh sestradanih onemoglih rudarjev hoče sanirati pokojninska blagajna. Med temi rudarji, ki se jih kliče na ponovni pregled, so rudarji s **36 letno službo.** Tisti, ki pa imajo krajšo službeno dobo izpod 35 let, so pa stari že **čez 60 let.** Tudi so med njimi **neozdravljivi** bolniki, **hromi, tuberkulozni,** za vsako že lahko delo nesposobni. — Zdravniki Brat. sklad. menda že svoj poklic toliko razumejo, da ni potrebe po **drugih** komisijah, da do skrajnosti izmozganim rudarjem, ki stoje že z eno nogo v grobu, še posebej njihove kosti pretipavajo. — pokojnino, si jo pošteno zasluži rudar v 25 letih, skrajno krivično je pa, da mora rudar v **najnevarnejšem, najtežjem in zdravju skrajno škodljivem** delu garati 35 let in biti star že 60 let, preden ima pravico do svoje pokojnine. Vse obsodbe vredno pa je, da se je tem upokojencem ustavila pokojnina dokler niso deležni nadpregleda in da morajo sedaj stradati s svojimi družinami vred, ker so brez pokojnine in brez zaslužka.

Rudar.

Gorice pri Semiču.

Semičani se večkrat oglašajo po raznih časopisih. Še ne dolgo tega, kar sem čital v „Slovenski zemlji", kako grdo sumniči semiška gospoda domače fante, ker nočejo več tuliti v njej rog.

Semiška gospoda bi bili radi spet voditelji naše fare kakor prej. Ali tista ura jim je odbila. Razšla se je megla, ki je dolgo stala nad nami.

Okrog nas po gori ni gospode, smo sami bajtarji. Večkrat v poletnih večerih pride gospoda v našo bližino v svoje zidanice, vsa založena z jedmi in pijačo. Glasno se razlegajo pesmi, vzkliki, nagovori, ki jih poslušamo v svojih temnih bajtah.

Ta gospoda kriči od veselja in radosti. Večkrat si kdo izmed nas želi biti v njeni sredi, ne radi petja in vriskanja, ampak zato, da bi enkrat nekaj poštenega zavžil in potem spet kakor divja zver izginil v temno noč.

Tudi mi imamo navado, da se ob letnih večerih sestajamo pred našimi kočami, a mi se pogovarjamo tiho o našem težkem položaju in o žalostni bodočnosti, ki nas čaka.

Obdelujemo vsak po kak košček zemlje, ki se pozna že od daleč, ker nimamo dovolj gnojilnih sredstev, da bi pognojili.

Vseeno ne bomo obupali. Nismo popolni siromaki, zdravi smo in tudi misel imamo zdravo, zavedamo se, kdo je kriv, da danes toliko trpimo.

Gorski kočar M. S.

Ureja in za uredništvo odgovarja dr. Joža Vilfan. - Izdaja konzorcij „Stare pravde". Predstavnik Stane Vidmar. - Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. - Odgovoren L. Mikuš.